

NOVA GORICA

Srečno in uspehov polno leto 1948. Želita vsem čitateljem in sodelavcem s klicem: »S Titom naprej!«

UREDNIŠTVO IN UPRAVA »NOVE GORICE«

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA GORIŠKI OKRAJ

Poslanica maršala Tita za novo leto 1948

Predsednik vlade FLRJ maršal Josip Broz-Tito je imel ob nastopu novega leta naslednji govor:

Državlani in državljanke Jugoslavije!

Minilo je leto 1947 in nastopa novo leto 1948. Za našo deželo ima preteklo leto 1947 poseben pomen zaradi tega, ker je bilo to prvo leto našega petletnega plana, prvo leto planskega gospodarstva v novi Jugoslaviji. V tem letu so prišle do izraza ogromne ustvarjalne sile, ki so bile latentne v naših narodih. Do izraza so pa lahko prišle edino pod novimi pogoji našega notranjega razvoja, tako gospodarsko, kakor tudi politično in kulturno, to je v novi družbeni strukturi naše dežele. Samo zato, ker so te ustvarjalne sile naših narodov osvobodjene kapitalističnih izkoriščevalskih okovov, so mogle dati v tako kratkem razdobju po pretekli vojni v naši deželi, ki jo je okupator tako opustošil — doslej nevidene rezultate pri graditvi.

Toda na drugi strani so se pokazale tudi nekatere slabosti in negativne strani v raznih panogah našega gospodarskega delovanja. To slabosti so imele tudi objektivni značaj, vendar lahko mirno trdimo, da je pri premaganju večine teh pomanjklivosti in slabosti igral objektivni činitelj prehodno vlogo. Vendar se kljub vsemu uspehi, ki so bili doseženi v tem zares kratkem razdobju t. j. v letu dni na vseh področjih gospodarske, politične in kulturne dejavnosti tako veliki, da je to zares najboljšje jamstvo naših uspehov pri nadaljnjih naporih za uresničitev vsega, kar smo si zastavili kot osnovno nalogo, za doseg, boljše ter srečnejše prihodnosti naših narodov.

Tu bom najprej govoril o mnogih pomanjklivostih in slabostih, zakaj uspehi govorijo sami zase; ko pa govorimo o naših slabostih pred javnostjo, delamo to zaradi tega, ker je to prav tako, če ne bolj potrebno, kakor če govorimo o naših uspehih. Če je mogoče popraviti in odpraviti pomanjklivosti in napake, jih je treba odkrivati in vedeti, da je to potrebno ne le tistim, ki jih delajo, temveč tudi vsemu delovnemu ljudstvu, zakaj s pravočasnim odkrivanjem raznih slabosti in pomanjklivosti dosežemo vzgojni namen: s tem se želimo doseči ne le, da se poboljšajo tisti, ki delajo napake in pomanjklivosti, temveč, da posvarimo druge, naj jih ne delajo. Napake in razne pomanjklivosti imajo dandanes drugačen značaj, kakor je bilo prej v kapitalističnem sistemu. Le-ta dandanes škodujejo ne le posameznikom, ampak vseh skupnosti, to je, škodujejo ljudstvu sploh, ker gre za pomembno ljudsko imetje. Vzemimo n. pr.: razmetavanje ali poškodovanje imetja kakršne koli vrste: bodisi transportnih sredstev ali raznih strojev v tovarnah; bodisi tratenje raznega materiala pri graditvah ali surovin v tovarnah; bodisi nevarčevanje ali razmetavanje finančnih sredstev ali raznih življenjskih potrebščin; bodisi, da se izogibajo delovni dolžnosti, odnosno lenarstvo, ali brezvestni odnos, odnosno malobrižnost do ljudi — vse to zlasti pod dandanašnjimi pogoji prizadeva vso skupnost našega ljudstva.

Vzemimo n. pr. brezvestni odnos do raznih transportnih sredstev, kakršni

so avtomobili itd. Naša država za avtomobile kupuje v tujini za zelo drag denar, za devize, ki jih težko dobimo, ker moramo zato izvažati najbolj dragoceno surovino in življenjske potrebščine, a vendar s temi avtomobili, s tem državnim, odnosno ljudskim imetjem, tisti, ki jim je zaupano, pogosto ravnaajo zločinsko in malomarno. Brezvestni odnos in uničevanje tega imetja ograža vso našo skupnost in pomeni pravi zločin proti ljudstvu.

Nadalje je zelo pomembno vprašanje, kako se ravna s raznim stavbnim gradivom in stroji. V tem pogledu so bile v preteklem letu velike pomanjklivosti, tako da so v mnogih primerih dobile saboterski značaj. V mnogih primerih so ravnali s stavbnim gradivom, cementom, lesom itd., skrajno potratno. Razmetavali so cement in drugo gradivo brezobzirno, kakor da je ta material pri nas neizčrpen. Če upoštevamo, da je zavzela gradbeno delavnost pri nas ogromen obseg v vseh naših republikah, tedaj je škoda, ki je bila povzročena s takim razmetavanjem stavbnega gradiva, zavzela zares velik obseg, zakaj potratno so uporabljali gradivo v vseh republikah in mnogih krajih, ponekod bolj, drugje manj.

Se slabše je bilo z raznimi gradbenimi stroji, ki jih pri nas v državi še niti ne izdelujemo, marveč jih moramo uvažati iz inozemstva za devize. S takimi stroji se ravna skrajno malomarno in brezobzirno. Često so bili taki stroji na dežju in snegu ne samo tedne, marveč cele mesece in so se zaradi vremenskih nepravilnosti kvarili in postali nesposobni za delo. Pri tem je država v dvojni meri škodovala: 1. zaradi tega, kar so bili ti stroji drago plačani, a niso mogli biti izkoriščeni in drugič zato, ker imamo teh strojev malo in se predvidena dela niso mogla pravočasno izvršiti, ali pa se niso mogla pričeti niti nova dela.

Vprašanje nemarnega odnosa do dolžnosti je za nas nemalo važnosti. Od tega je odvisno ali bomo hitreje ali počasneje ustvarili naš petletni plan, ali bomo lažje ali težje izvršili naše naloge. Če rečem lažje ali težje, mislim s tem reči, da se vse naše ogromno breme dela porazdeli enakomerno po sposobnosti in fizični zmoglosti na čim večje število državljanov, to je na vse državljane, ki so sposobni za delo. Pri nas se je pokazalo, da je pri ogromni večini naših državljanov visoka delovna zavest, tako pri delavcih, kakor pri kmetih, prav posebno pa pri naši divni mladini. Je pa del naših državljanov, ki jim manjka državljanska zavest do delovne dolžnosti. Dele se na več kategorij. Eni delajo za to, da bi zaslužili toliko, kolikor jim je potrebno, da se nekako preživljajo v brezdelju. Tem ljudem je to mogoče zaradi tega, ker so dobro služili in so bili oskrbovani s racionalnim kruhom in drugim življenjem ne glede na to, ali delajo ali ne. Temo je sedaj konec: racionalni kruh in živež odsej ti ljudje ne bodo dobivali v času, ko nič ne delajo, a so fizično sposobni za delo. Drugi zapej pretrajano mnogo praznično razne praznike ali zapuščajno rudnike, tovarne in druga podjetja zaradi kakih malenkostnih pre-

slav doma. Razume se, da vse to povzroča ogromno škodo ljudski skupnosti in da to resno ovira izvršitev plana. Poleg tega pa že samo en dan, ki se praznuje, stane državo več sto milijonov dinarjev. V tem letu so bili primeri, da prav zaradi tega nekatere rudnike in tovarne niso izpolnili plana proizvodnje, zaradi česar je moral najbolj zavedni delavec napeti vse sile, da se je plan izvršil.

Nadalje so tudi taki, ki nikakor ne vedo delati za skupnost, marveč s špekulacijo ali na drug neproduktivni način dobivajo sredstva za življenje, seveda na škodo skupnosti. Že s tem postajajo ti ljudje sovražniki nove Jugoslavije, kajti že po pravilu taki ljudje ne žele, da bi uspeli v izgraditvi naše države, naše boljše bodočnosti.

Mnogi med nami pozabljajo, da so ljudje, kadri najdragocenejše, kar imamo in ravnao z ljudmi prečesto brezdušno. Nimajo dovoljno in čestokrat sploh nobene skrbi za ljudi. Že iz našega petletnega plana je razvidno, kako težaven je za nas problem usposabljanja novih kadrov v raznih sektorjih našega gospodarstva, vendar pa mnogi naših voditeljev in ustanov ravnaajo povsem malomarno z delavci in uradniki, ne da bi skrbeli za nje. Za najvažnejše se lahko smatra malomarnost v zadevi stanovanja za delavce in ostale uslužbence. Za to se posebno malo menijo, čeprav je v vsakim dnu vse večji dotok delovnih ljudi v industrijska in druga podjetja. Grade se nove ogromne tovarne, a čisto se popolnoma pozabljajo, da je za delavce in uslužbence teh tovarn treba zgraditi tudi stanovanja. To je posebno značilno za ustanove in podjetja v večjih mestih.

Prav tako je mnogo pomanjklivosti v pogledu preskrbe delavstva z raznimi živili, čeprav je teh živil pri nas v dovoljnih količinah. Nadalje se ne računa dovolj s tem, da se v dovoljni meri nagradijo tisti, ki delajo neumorno, ne da bi štedili svoje napore, da bi tako čim več prispevali k izgraditvi države, odnosno za skupnost.

Takih in mnogo stičnih pomanjklivosti in pogrsk je nemalo in razume se, da jih moramo likvidirati vsaj v osnovi in sicer čim prej, ker je politika zvezne vlade povsem drugačna: ona stremi za tem, da že sedaj, v procesu ustvarjanja petletnega plana, življenjski standard delovnih ljudi raste, ne pa pada. Že sedaj je treba storiti vse, da tisti, ki največ delajo in največ prispevajo, vsaj nekoliko občutijo, da se zanje skrbi.

Prav tako se ponekod ne gleda dovolj na varnost pri delu. Gleda se na to, da se doseže čim večji uspeh pri delu, pozablja pa se na to, ali je življenje tistih, ki delajo, v dovoljni meri varovano. Vendar pa tega ni težko doseči in sicer brez posebne skrbnosti za uspeh dela.

Vse te napake in pomanjklivosti, ki sem jih navedel, so čisto subjektivne značaja in bi se jim mogli ne le delno izogniti, marveč tudi popolnoma likvidirati, če se ima vse to stalno v vidu.

O objektivnih težavah tukaj ne mislim govoriti, čeprav so tudi te zelo velike. Mi jih poznamo in jih bomo obvladali mnogo lažje, če bomo čim bolj zmanjšali razne subjektivne pomanjklivosti in slabosti.

Preden preidem na razlago uspehov pri izvršitvi plana v letu 1947, smatram za potrebno naglasiti še enkrat največjo pomanjklivost v našem planskem gospodarstvu, a to je neverjetna slabost v pogledu statistične evidence. To velja ne samo za razna podjetja in ustanove navzgor, marveč tudi za sama ministrstva, ta-

Nadaljevanje na 2. strani.

Tudi z Romunijo smo sklenili pogodbo o prijateljstvu, sodelovanju in medsebojni pomoči

Prijateljsko pogodbo z Romunijo je podpisal maršal Tito. Na sliki ga vidimo v razgovoru s predsednikom romunske vlade dr. Petrom Grozou.

III. redno zasedanje okrajne ljudske skupščine v Gorici:

V goriškem okraju bomo letos zgradili 30 zadružnih domov

Dne 28. decembra je bilo v dvorani okrajnega odbora OF III. redno zasedanje okrajne ljudske skupščine. Zasedanje je zaradi bolezni predsednika in podpredsednika OLO otvoril tov. Gorjan Jordan.

Po izvolitvi verifikacijskega odbora, delovnega predsedstva, dveh zapisničarjev ter komisije za ugotavljanje predlogov so prešli k dnevnemu redu, ki je bil naslednji:

1. Pregled sklepov II. zasedanja okrajne ljudske skupščine.
2. Gospodarsko - politični referat.
3. Delovno poročilo OLO.
4. Sprejem finančnega proračuna za prvo tromesečje 1948.
5. Potrditev odločb o ustanovitvi okrajnih gospodarskih podjetij.
6. Razrešnica dosedanjega OLO in izvolitev novega.
7. Razno.

Pri pregledu sklepov II. zasedanja okrajne ljudske skupščine so ugotovili, da so bili v celoti izvršeni. Za razne investicije in za obnovo hiš ter mestov so izkoristili od 42.418.000 din le 34.418.000. Plan je bil dosežen za 80,63%. Vzrok, da ni bil popolnoma dosežen, je v pomanjkanju gradbenega materiala. Pač pa sta bila učinek dela in njegova vrednost povečana za okrog šestkrat.

Regulacija Lijaka je bila v glavnem dokončana, ostala so samo še nekatera dopolnitvena dela.

Tržnica v Senpetru je bila postavljena, projektirani sta že dve drugi tržnici, in sicer pod Vrhovljem, v Plavah in v Senpetru pri južni postaji. Postavitve mlekarne v Vrtobji ali Senpetru je v teku, čakati je treba samo še na potrebno opremo.

Nato je imel organizacijski sekretar okrajnega odbora OF gospodarsko-politični referat, v katerem je med drugim dejal:

Po priključitvi Slovenskega Primorja k FLRJ je bila izvršena združitve nekaterih bivših okrajev v novi Goriški okraj. Tako so se mnogi naši kraji že v preteklem letu vključili v petletni gospodarski plan narodov Jugoslavije. Naše največje delo je bilo nedvomno regulacija Lijaka. Poleg mladinskih brigad smo imeli na Lijaku ob nedeljah približno 15 tisoč prostovoljcev — delavcev iz vseh vasi goriškega okraja, ki so izvršili delo v vrednosti okrog 800.000 din. Kljub temu moramo priznati, da bi lahko Lijak v celoti dokončali, če bi delo še bolje organizirali, zlasti v zadnjih dveh mesecih, ko ni bilo več demarkacijske črte.

Kar se tiče obnove, smo si zadali: na prvi skupščini OLO obveznost, da bomo izčrpali vse nakazane kredite. Vrednost dela smo povečali akoro za šestkrat, to se pravi, da smo tudi v obnovi našo obveznost presegli, če-tudi smo imeli mnogokrat silne težave z dobavo materiala. Toda zagrešili smo tudi napake, ker smo se vse preveč zanašali na obnovitvene zadruge in marsikaj naivno čakali na nakazan material, namesto da bi poskušali druge možnosti, predvsem le iz privatnih gozdov. Med najslabšimi je obnovitvena zadruga Slap, ki je imela zaposlene samo 3 zidarje in so zgradili samo tri stanovanjske hiše, medtem ko so je zadruga v Lokovcu bolj znašla in ima vključenih pri obnovi 21 vajencev, kar pomeni da bodo v bližnji bodočnosti imeli 21 mladih zidarjev. Zato pa je ta obnovitvena zadruga svoj plan izvedla.

V nekaterih krajih bivše cone A, zlasti na Kombarškem z obnovo sploh še niso pričeli in se namesto, da bi poprijeli za delo, medsebojno prepražajo zaradi nekih osebnosti.

Nato je organizacijski sekretar OF govoril o poteku volitev v ljudske

odbore in v zvezno republiko skupščino. Najbolje so se odrezali Krasovec, predvsem vasi Vojševica in Breštovica.

Referat organizacijskega sekretarja OF so poslanci pozdravili s ploskanjem ter vzklikli naši oblasti ter maršalu Titu.

Podobno kot drugod se tudi pri obrti opaža v zadnjem času vidno izboljšanje. Na novo je bilo izdanih 88 obrtnih dovoljenj, deponiranih pa je bilo 17 in odvzetih 2 dovoljenja. S priključitvijo imamo v našem okraju 950 različnih obrtnikov. V novem letu pa bo treba napraviti ponoven

Resolucija okrajnega ljudskega odbora Gorice predsedniku vlade LRS Mihi Marinku

Z zasedanja okrajne ljudske skupščine za goriški okraj dne 28. decembra 1947 Vam pošiljajo odposlanci plameteče in borbene pozdrave.

Današnja skupščina je na svojem zasedanju ugotovila poleg drugih izvedenih nalog v prvem letu Titove petletke tudi naslednje:

1. Izvedena so bila osnovna in glavna dela pri regulaciji Lijaka, s čimer smo pridobili 350 ha nove orne zemlje ter izboljšali okrog 610 ha zemlje.
2. Pri obnovi podeželja smo popolnoma dogradili 461 hiš in gospodarskih poslopj, delno obnovili pa 176 poslopj. S tem smo naš plan obnove za leto 1947 stodostrno dosegli. Vrednost dela pa smo povečali s prostovoljnimi delom in mobilizacijo notranjih rezerv za okrog šestkrat.
3. Investicijska dela smo izvedli stodostrno.
4. Pri planskih odkupih kmetijskih pridelkov smo dosegli naslednje uspehe: a) odkup koruze smo izvedli 105,30%, odkup belih žit za 156%, odkup krompirja za 111,40%, odkup volne 140%, odkup sadja 764% višje, študi bivšo cono A, ki ni bila všteta v prvotni plan. Prav tako bomo izvedli tudi plan odkupa klavne živine.

Nismo pa izpolnili plana odkupa mleka, ker odkupna mreža ni bila dobro organizirana. Obhlajljamo, da bomo v prihodnjem letu tudi plan odkupa mleka in mlečnih izdelkov dosegli.

Skupščina je na podlagi dosedanjih izkušenj sprejela nove naloge, za katere obhlajljamo, da jih bomo v celoti izvedli v drugem letu Titove petletke.

Najvažnejše izmed sprejetih nalog so naslednje:

1. Dvig lokalnega gospodarstva na vseh in mestih.
2. Organizacija kmetijskih zadrug in »Naproze«.
3. Ureditev davkov, pravilne odmere in stodostrno plačevanje davkov. Zavedajoč se važnosti sprejetih nalog, Vam, tovariši predsednik, obhlajljamo, da bomo še z večjo zavestjo in požrtvovalnostjo prišli za delo. Z izvedbo sprejetih nalog bomo zndali močan udarec tujim imperialistom, ki skušajo zavirati razvoj naše svobodne domovine FLRJ.

Naj živi naša ljudska oblast!

Naj živi predsednik vlade LRS tov. Miha Marinko!

Naj živi voditelj jugoslovanskih narodov tov. Tito!

Okrajni ljudski odbor Gorica

S III. zasedanja okrajne ljudske skupščine

Nato je predsednik planske komisije tov. Gorjan Jordan podal delovno poročilo OLO. Poudaril je, da ne smemo pozabiti dejstva, da so naši ljudski odbori ob nekaki preokretnici, in da v bodoče ne bodo več samo prenašali direktiv od zgoraj, marveč morajo pokazati odločno samostojnost, bodisi v upravi, bodisi v gospodarstvu.

Investicijski plan obnove je predvideval za bivšo cono B 19 milijonov 200.000 din in za bivšo cono A 23 milijonov 218.000 din, zadnja vsota je zelo visoka, če upoštevamo, da je bila dodeljena meseca oktobra in da je bilo za njeno izkoriščanje časa samo dobra dva meseca. Obnovi podeželja, ki mora biti v olavnem končana leta 1948, bo posvetili posebno pažnjo, ker je ravno v goriškem okraju še zelo veliko porušeni zgradb.

Kar se tiče proizvodnih podjetij, ki spadajo pod okrajno kompetenco, bo treba v goriškem okraju še marsikaj storiti. Do junija je bilo v proizvodnem planu samo pet podjetij, v drugi polovici leta pa smo pritegnili v plan še 23 drugih podjetij, tako da jih imamo sedaj v planu 28. Za bivšo cono A bodo podjetja vključena v proizvodni plan šele za leto 1948. Moramo pa podčrtati, da se naša podjetja ne zavedajo dovolj važnosti planske proizvodnje in jemljejo sestavo plana kot nekaj nepotrebnega. Ni še vpeljana prava kontrola nad proizvodnjo, če podjetje dosega, presega ali pa ne dosega plana. V tem pogledu bo letos potrebno še mnogo resnega dela.

Ena izmed glavnih nalog, pred katero se je znašel okrajni gospodarski odsek, je bil odkup. V odkupu belih žit smo dosegli 156% plana, pri krompirju 111%, pri volni 140%, pri koruzi 105,3%. Odkup živine se realizira postopoma in količine so v skladu s planom.

Preskrba potrošnikov se vrši na podlagi razdelilnikov, ki jih je sestavil okrajni gospodarski odsek. V drugem polletju je bil, kot pri vseh drugih panogah, tudi pri prehrani uveden plan, in sicer najprej za bivšo cono B, nato pa tudi za bivšo cono A.

pregled, ker se zdi, da »tari seznani ni povsem točen.

Za letošnje jesensko selev je bilo razdeljenih 736 q semenskih žit in sicer 551 q pšenice, 110 q ječmena in 75 q rži. Nekateri KLO so poslali prepozno naročilo in so prejeli zaradi tega manj semenskega žita.

Živinojara predstavlja v petletnem planu eno najvažnejših kmetijskih panog. Za njeno pospeševanje je dobil goriški okraj letos 480.000 din.

Finančni odsek okraja je izvršil odmero davkov in sicer zemljarine, zgradarine in pridobnine za leto 1945 in 1946. Ta odmera je bila dokaj nizka in ni odgovarjala gospodarski moči okraja. Zato so bile vse pritožbe zoper to odmero neupravičene. Do danes je bilo porabljen okrog 70% predvidenih davčnin.

Velike uspehe smo dosegli tudi na drugih sektorjih, kot v organizaciji prometa, kmetijstva, pri reševanju vprašanja delovne sile, v šolstvu, v kulturno-prosvetnem delu, zdravstvu itd.

Tovariš Humar Mirko, referent za zadrugištvo, je govoril o razvoju našega zadrugištva in podal kritiko s posebnim poudarkom na kmetijsko obdelovalne, vinarske in sadjarske zadruge. Tov. Simčič, predsednik kmetijsko obdelovalne zadruge v Vipavi je govoril o sprejemu krajevnih planov ter opisal uspehe, ki jih je dosegla kmetijsko obdelovalna zadruga v njegovem okraju.

Tovarišica Birska Ivanka je prikazala nalogo sodelovanja mladine pri izvedbi krajevnih planov, gradnji zadružnih domov po naših vaseh itd. Enako pa je potrebno, da nudimo mladini vso pomoč.

V razpravi so sodelovali tudi tov. Cink Stojan, inspektor za delo, tov. Beltram Dora iz Vogarskega, tov. Gregorčič Miha, tov. Humar iz Srednjega Lokovca, tov. Jug Danica, poverjenik za zdravstvo pri OLO, tov. Okroglić Franc iz Slapa pri Vipavi in še več drugih.

Na vsa vprašanja, ki so se pojavila med razpravo, je odgovoril tov. Sosič Svetozar, poverjenik za gospodarstvo pri OLO.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poslanica maršala Tita

Nadaljevanje s 1. strani

ko zvezna kakor republiška. Brez dobre statistike in evidence ne more biti stabilnega in uspešnega načrta. Za gospodarstva. Moram reči, da je bila v preteklem letu prav slabost statistike in evidence vzrok za mnoge pomanjkljivosti in slabosti, ki sem jih prej navedel.

To slabost moramo čim prej odpraviti, ker je od tega v veliki meri odvisna uspešna izvršitev našega petletnega plana, o čemur je odvisna tudi pravilna oskrba delovnega prebivalstva in od tega je odvisna tudi mnogo drugih zelo važnih stvari.

Kaj smo v letu 1947 zmogli po našem petletnem planu?

V rudarstvu je v tem letu planska proizvodnja ustvarjena za okrog 104 odstotki. Produktivnost dela je porasla na okrog 120 odstotkov. Celotna proizvodnja premoga v letu 1947 znaša 96,7 odstotkov, a republiška 94,7 odstotkov, nadalje v črni metalurgiji 109 odstotkov, pri nafti 114 odstotkov. V barvasti metalurgiji 106 odstotkov. Vnekovinskih 102 odstotka. Celotna proizvodnja v rudarstvu je dosegla 104 odstotke.

V rudarstvu in črni metalurgiji edino plan premoga ni popolnoma izvršen in sicer iz več razlogov. En razlog je ta, ker se je prvotni plan večkrat povečal z novimi proizvodnimi nalogami, drugi pomanjkanje delovnih sil, ki je razvidno po tem, da se je od januarja do konca leta 1947 število delavcev povečalo samo za 23 odstotke v primeri z januarjem, medtem ko znaša povečanje plana v tem času 84 odstotkov. Tu je samo po sebi jasno, da je bilo pomanjkanje delovnih sil, ki je razvidno po tem, da se je od januarja do konca leta 1947 število delavcev povečalo samo za 23 odstotke v primeri z januarjem, medtem ko znaša povečanje plana v tem času 84 odstotkov. Tu je samo po sebi jasno, da je bilo pomanjkanje delovnih sil, ki je razvidno po tem, da se je od januarja do konca leta 1947 število delavcev povečalo samo za 23 odstotke v primeri z januarjem, medtem ko znaša povečanje plana v tem času 84 odstotkov.

Poleg mnogih drugih objektivnih težav pa so v rudarstvu tudi subjektivni činitelji, ki dokaj ovirajo še večji razvoj in te panje proizvodnje. Prvo, kar vpliva nepovoljno, je slaba delovna disciplina. Povprečno gre tu v izgubo mesečno 13,4 odstotkov izgubljenih dni. To se nanaša v glavnem na delovni element, ki prihaja iz vasi, odnosno živi na vasi, vzroke njihovega izostajanja pa sem že prej navedel. Okroplete delovne discipline in zboljšanje oskrbe delavstva v tej panži proizvodnje je prva dolžnost v letu 1948.

Smatram za svojo dolžnost izraziti delavcem, uradnikom in strokovnjem osebo rudarske panoge hvaležnost za pošteno delo in dobre uspehe, ki so jih dosegli v prvem letu našega petletnega plana. Ti uspehi, ki so za našo ekonomiko zelo velikega pomena, naj jim bodo v vzpodbudo za obvladovanje vseh težav in doseganje še večjih uspehov. Prav tako zaslužijo največjo zahvalo delavci in delavke naše težke industrije, ki so v letu 1947 ob ogromnem naporu dali državi 10 do 15 odstotkov več jekla in železa, kakor je bilo določeno po planu in tako omogočili, da so se zgradili tako veliki objekti, kakor so mladinska praga, za katero so izdelali nad 24.000 ton tračnic, konstrukcij za mostove itd.

Kmetijstvo

Plan setve vsega žita je realiziran z 99,2%. Od tega je plan setve kornu presežen za 10,5%. Ta višek gre na račun drugih bilk, za katere ni bilo dovolj semena.

Letošnji plan proizvodnje žita je zaradi tega, kar je kornu dobro obrodilo, presegel desetletno povprečje za 2,4%.

Proizvodnja sadjarskih in vinogradniških nasadov (sadnica) je znatno porasla v primeri s prejšnjimi leti, vendar pa je proizvodnja glavnih sadjarskih pridelkov dosega komaj dve tretjini predvojne zaradi posledic škode, ki jo je povzročil okupator. V živinoreji je po planu doseženo samo 97,3%, od tega pri prašičih 91,8%, kar je posledica pomanjkanja krme, prašiče v letih 1945-46 in 1947.

Osnovne pomanjkljivosti v kmetijstvu v letu 1947: 1. zvezno ministrstvo ni razpolagalo s točnimi podatki o velikosti setvene površine; 2. republiška ministrstva za kmetijstvo niso razpolagala s podatki o potrebnem semenu; 3. republiški organi za kmetijstvo niso imeli točne evidence o številu in sposobnosti delovne živine in privatnih traktorjev; 4. ljudski odbori se niso brigali dovolj za evidence o obdelavi ogroženih sektorjev; 5. tako pri posladnanski, a še bolj pri jesenski setvi se je pokazala posebna slabost v semenski službi. Aparat za ta namen je še zelo slab, kar je resen problem za to panogo gospodarstva; 6. traktorska služba, odnosno strojno traktorske postaje zaradi rokiranj in centralističnega vodstva niso niti od daleč opravile pričakovanih rezultatov. Poleg tega se tudi ni dovolj vodil račun o delavcih in o traktorjih, namreč o njihovem stanju in čuvanju. Vse to in še mnoge druge slabosti so v našem kmetijstvu in moramo jih kakor koli odstraniti iz te, za nas tako važne gospodarske panoge.

Industrija

Plan zvezne industrije je izvršen v 11 mesecih leta 1947, s 106,5 odstotka. Nasprotno vrednosti po lastni planiranosti v 11 mesecih v višini din 17.452.702.000, je bila ustvarjena vrednost 18.524.265.000 din.

Republiška industrija: Po planu za 11 mesecov je bilo predvideno din 21.060.340.000, ustvarjeno pa din 19.890.938.000 ali 94,5%.

Potem takem je v 11 mesecih uresničen skupni plan zvezne in republiške industrije z 99,8%. Po se ne preverjenih podatkih za december presega izpolnitve plana za vse leto 100%.

Za elektrogospodarstvo je bilo leto 1947 zelo hudo zaradi nizke vode, kar je seveda zelo zmanjšalo zmogljivost elektrarn.

Hidrocentrale so leta 1947 proizvedle 481.361.400 kilovatnih ur, medtem ko je plan določal 480 milijono 996.269 kilovatnih ur; potemtakem je bil plan sto odstotno izpolnjen.

Kalorične elektrarne: Plan za leto 1947 je določal proizvodnjo 505.372.773 kilovatnih ur; proizvedeno je bilo 532.069.144 kilovatnih ur ali 105% plana.

Skupaj je bilo za leto 1947 določeno 986.369.042 kilovatnih ur, proizvedeno je bilo 1.013.430.544 kilovatnih ur ali 103% brez tistih malih elektrarn, ki obratujejo v industrijskih podjetjih.

Proizvodni plan za les in lesno izdelke je bil izpolnjen do 93,6%.

V prometu je bil plan za leto 1947 presežen glede prevoza potnikov in naloženih vagonov. Zgrajeno je bilo 275,2 km novih prog. Razen tega je bilo položeno 71 km tira in obnovljeno 75,5 km železniških prog. Tako je bilo skupaj zgrajeno in usposobljeno za promet 421,7 km železniških prog. Tu niso vštete gozdne železnice, ki jih je bilo precej zgrajenih in o katerih se niso zbrali podatki.

Dalje je bilo zgrajenih ali obnovljenih 165 majhnih železniških mostov v dolžini 5 do 80 m. Zgrajenih je bilo 8 velikih mostov, med katerimi je samo most čez Donavo pri Bačevem 620 m dolg. K temu je treba pristeti mostove na mladinski pragi v skupni dolžini 2.367 m. Razen tega je bilo preteko leto zgrajeno in obnovljeno mnogo majhnih in večjih železniških postaj, raznih stanovanjskih in drugih poslopj. Glede na rezultate in napore pri prevozu blaga in potnikov v preteklem letu zaslužijo naši železničarji vse priznanje in zahvalo za svojo naporno delo.

Gradbeno stroka so l. 1947, čaka velike naloge. Treba je bilo zgraditi 200 velikih tovarn, kakor n. pr. v Železniku, Zlatju, Ljubljani, Litostroju, skopeljsko tobačno tovarno, bosensko industrijo celuloze in na stotine manjših objektov težke in lahke industrije.

Graditi je bilo treba ogromne hidrocentrale, kakor na primer v Vinodolu, na Vlasini, Mariborskem otoku, Sapčici, Plavi, Žepi in mnogo majhnih kalorifičnih elektrarn in hidrocentral. Treba je bilo začeti graditi cele nove vasi ter naselja, ceste in proge ter pristanišča in opraviti mnogo regulacij in melioracij.

Po doseženih podatkih gradbenega ministrstva FLRJ je bilo leta 1947 zgrajeno 92% planiranih objektov: zgrajenih je bilo 5349 novih poslopj in 448 gospodarsko industrijskih objektov. Zgrajeno je ali v delu 73.690 kmetijskih hiš v vrednosti samo državnih prispevkov 1.571.000.000 din; razen tega je še 1316 šolskih poslopj in 67 novih zdravstvenih postaj. Zgrajeno in popravljeno je 966 km cest, med katerimi je 181 km novih betoniranih in s kamnitimi kockami tlakovanih cest.

Potemtakem bi bilo v kapitalni graditvi doseženo skupaj okrog 92%; to da če upoštevamo, da še manjka mnogo podatkov, odnosno da ni zajet izvenplanski obseg lokalnih gradenj, tedaj nismo le dosegli, temveč v celoti celo presegli plan.

V pomorstvu in trgovski mornarici je plan glede prevoza blaga in potnikov, uresničen s 100%, glede graditve in obnove plovnih objektov in tehničnih sredstev pa z 94%. Leta 1947 je bilo zgrajeno 2439 m obale ali 95%. Plan graditve je bil izpolnjen s 100%.

Leta 1947 je združništvo pri nas številno vidno napredovalo, to se pravi, da se je povečalo na 146,8%. Zdal je 10.296 raznih združ. od tega je potrošniških in nabavno-prodajnih 7204, kmetijskih delovnih združ 783, kmetijskih proizvodnih in predelovalnih 899, obrtniških proizvajalnih in predelovalnih 913, kreditnih 123, stanovanjskih, zdravstvenih in drugih 441.

Zlasti se je povečalo število kmetijskih delovnih združ. Leta 1946, jih je bilo 490, leta 1947. se pa je njihovo število povečalo na 793.

Glede prosvete je rezultat naslednji: V kampanji 1946-47 se je naučilo brati in pisati 415.347 nepismenih, to pomeni nad 20% skupnega števila nepismenih v Jugoslaviji. To so številke, zbrane do 30. junija 1947, tako jesenska kampanja še ni vključena in njeni rezultati niso prikazani.

Do 30. junija je bilo odprtih 2062 kulturnih domov; od tega jih odpaše na vasi 82%. Število ljudskih univerz znaša 1158.

Glede usposabljanja srednjih in višjih strokovnih kadrov ni mogoče podati kakršnih koli konkretnih rezultatov, ker je bilo leto 1947, začetno glede povečanja vpisov študentov in ustanavljanja rednih srednjih ter pomožnih zavodov za usposabljanje kadrov.

V radijski službi smo v preteklem letu dosegli dobre rezultate. Medtem ko je leta 1946, znašala zmogljivost postaj le 48,3 kilovator, smo leta 1947 dosegli zmogljivost 97 kilovator, število oddaj pa se je povečalo na 113%.

V primeri z letom 1939, izdelanih je 10.000 m filmov, smo preteko leto izdelali 45.000 m raznih umetniških, dokumentarnih in drugih filmov. Nasprotno planu je bila filmska proizvodnja preokročena za 21%. Medtem ko je bilo leta 1939 v Jugoslaviji le 413 kinematograf, jih imamo zdaj 635 oziroma 154%.

Kar se tiče kinematografije so bili storjeni veliki koraki naprej. Plan kapitalne graditve je presežen za 180%. Medtem ko je bilo leta 1939, izdelanih je 10.000 m filmov, smo preteko leto izdelali 45.000 m raznih umetniških, dokumentarnih in drugih filmov. Nasprotno planu je bila filmska proizvodnja preokročena za 21%. Medtem ko je bilo leta 1939 v Jugoslaviji le 413 kinematograf, jih imamo zdaj 635 oziroma 154%.

Števila iz leta 1939, razen tega smo pa imeli preteko leto 32 potujočih filmskih garnitur.

Glede socialnega skrbstva so bili leta 1947, napravljeni veliki napori in doseženi nemaljeni rezultati, vendar še vedno nezadostni, da bi ustrezali vsem potrebam na področju socialnega skrbstva, kjer se najbolj čutilo posledice vojne in okupacije.

Leta 1947 je bilo doseženo naslednje število ustanov: za dojenčke in predšolske otroke 255 ustanov, za reaktivne otroke 21 ustanov in 857 različnih drugih ustanov, torej skupaj 633 socialnih ustanov za otroke in 127 za odrasle, skupaj torej 790 ustanov.

Kar se tiče specialne pomoči, je bilo izdano v letu 1947, za invalide, za družine padlih borcev, za žrtev fašističnega terorja in za razne socialne ustanove 4.026.961.498 din.

Iz tujine je uspelo povrniti 4864 oseb, ki so bile desetletja prisiljene, da si izven domovine služijo kruha. Da niso bili doseženi boljši rezultati je krivda v glavnem na tem, da ni dovolj prevoznih sredstev, razen tega pa nam delajo težave različne kompanije, ki odpovedujejo oskrbo naših ladij z nafto, upajoč, da bodo na ta način preprečili vrnitev naših izseljencev v domovino.

Glede turizma so bili v tem letu doseženi dobri rezultati kljub raznim slabostim, ki jih v tem pogledu še nismo obvladali. Planirana je bila usposobitev 209 državnih objektov, usposobljenih pa jih je bilo 243 ali 118%. Razen tega je bilo urejenih 27 sindikalnih in 347 dežijah domov ne računajoč pri tem privatni sektor. Nasprotno planu, ki je predvideval 678 tisoč obiskovalcev, je bilo v tem letu 1.023.826 obiskovalcev ali 151%, od tega domačih 967.969, tujcev pa 55 tisoč 857. Potemtakem je število turistov v tem letu preseglo predvojno število iz leta 1938, ki je bilo najmočnejše turistično leto v stari Jugoslaviji.

Planska preskrba prebivalstva s raznimi živili in potrebščinami je še vedno neredna, nepravilna in slaba. Tu gre v glavnem za vprašanje organizacije, ne pa za pomanjkanje tega ali onega artikla. Sladkor in še nekatere druge artikle je prebivalstvo dobivalo več ali manj redno, pa tudi tu so bile ponekod pomanjkljivosti, kakor je bilo to nekaj časa pri preskrbi Hrvaškega Primorja in Istre.

Razume se, da ima pri tem veliko vlogo odkup raznih kmetijskih pridelkov od kmetov. Tu naletemo dostikrat na nerazumevanje. Odkup se je razvijal s težavo in je bil zdaleč premajhen, da bi kril potrebo. To se nanaša zlasti na odkup krompirja, zelja, jabol in še nekaterih drugih pridelkov, potrebnih za preživetje.

Po drugi strani je bila in je še vedno velika slabost v distribucijskem aparatu in distribucijskem planu. Često so bili polna skladišča raznega blaga, kmetije pa so trpele pomanjkanje prav na tem blagu. Zaradi slabe evidence, nemarnosti in počasnosti se je čisto, na primer pred žimo, dodeljevalo poletno tekstilno blago, a spomladaj zimsko. Nadalje so pošiljali v razne kraje stvari, ki se tam sploh ne morejo trošiti, v druge kraje pa tako blago, ki bi drugje bilo potrebno, itd. Z eno besedo, glede preskrbe je treba napraviti nujen in temeljit preokret na bolje, kajti to so velike stvari, za katere je treba odgovarjati, ker delajo veliko škodo državi kot celoti.

Povprečna minimalna mezdva v FLRJ Jugoslaviji se je dvignila povprečno za 20,56%, po panogah gospodarstva pa takole: v proizvodnji goriva za 21,70%, v metalurgiji (črni in barvasti) za 26,36%, v težki industriji za 37,31%, v lahki industriji za 14,17%, v industriji gradbenega materiala in predelovalni industriji za 24,37%, v tekstilni za 7,82%, v prehrabeni panogi za 9,42%.

V tem letu je izkoristilo plačan dopust 848.735 delavcev in 332.000 uslužbencev, skupaj z družinami pa 1.508.087 oseb. Celokupni znesek plačanih dopustov in raznih ugodnosti delavcem in nameščenim znaša 1.889.639.990 din.

Finançe

Osnovni dohodki: Pri vplačilu davka na promet proizvodov je bilo dosegeno 101,5%, oziroma pobrano nad 27 milijard din. Pri vplačilu dobljaka na račune pri Narodni banki FLRJ na podlagi gospodarsko finančnih planov je bilo dosegeno 101,7% Amortizacijski fond: po gospodarsko finančnih planih in proračunu je dosegeno 152%, od tega za leto 1947, 120%; davek na dohodek po državnem proračunu je bil uresničen s 97,5%.

Osnovni izdatki: Finančne investicije po planu so dosegle 90,3%, izdatki za prosveto, znanstveno delo, dviganje kadrov ter tiskarsko založniško delavnost po splošnem državnem proračunu pa so znašali 87,9%. Izdatki za socialno-zdravstveno zaščito po splošnem državnem proračunu so dosegli 94,5%.

Prostovoljno delo naše mladine je bilo tako obsežno, da mi tu ni mogoče niti približno navesti števil in značaj teh del. Navajam v glavnem najvažnejše objekte in številke. Največji je za našo gospodarstvo najpomembnejši objekt je brez dvoma mladinska praga Šarajevo. Tu je sodelovalo 211.371 mladincev in mladnic. Na delu pri gradnji tovarne v Železniku je sodelovalo 15.371 mladincev in mladnic, pri gradnji gozdnih objektov 16.003 mladincev in mladnic. Pri gradnji Novega Beograda je sodelovalo 1412 mladincev in mladnic. Pri republiških delih: pri gradnji tovarne hidroelektrarne v parnih tokovih v Zagrebu, pri gradnji ceste Sv. Petar-Celje, pri regulaciji goriskega Ljaka, pri gradnji tovarne "Titana" v Kamniku, pri gradnji mladinske prage Nikšić-Titograd, pri gradnji plo-

niške prage v Beogradu in Zagrebu, pri melioraciji Strumiškega polja itd. — so prav tako sodelovali desetstotni mladinci in mladnice. Vse to, kakor tudi sodelovanje mladine, organizirane v enotah pri lokalnih delih — ne računajoč tu sodelovanje pri delih, organiziranih od odborov Ljudske fronte — vse to priča o brezprimernem delovnem heroizmu in visokem patriotizmu naše slavne mladine, katere prispevek za naš petletni plan v prostovoljnem delu presega v tem letu vrednost tri in pol milijarde dinarjev. Vrednost vsega prostovoljnega dela na ozemlju FLRJ Jugoslavije pa znaša okrog šest milijard dinarjev.

Lakoristam to priliko, da izrazim v svojem imenu in v imenu vse vlade naši slavni delovni mladini najtoplejšo zahvalo za njeno požrtvovalno delo pri izgraditvi države in izvedbi petletnega plana.

Po vsem tem, kar sem poprej navedel, se vidi zelo velik napredek in uspeh pri uresničevanju plana v letu 1947. Največja zasluga za to gre našim delavcem, tehničnemu osebju in uslužbencem v podjetjih in rudnikih, naši slavni mladini in vsem onim, ki so se neumorno prizadevali v raznih ustanovah od ministrstva pa vse navzdol, da bi se naše težke naloge kljub vsem težavam izvršile pravočasno.

PRAVILNO DELO LJUDSKIH ODBOROV V VELIKI MERI ZAVISI OD POZNAVANJA ZAKONOV IN ODREDB

Za vse napake in nepravilnosti ljudskih odborov najdemo najrazličnejše vzroke. Ki ljudske odbore ali obožujejo, ali pa jih vsaj delno opravičujejo. Ne bomo naštevali vseh teh vzrokov, ampak se bomo ustavili pri nekaterih, ki se nam zde važni in ki predvsem zavirajo ljudske odbore, da posameznih nalog ne izvrše pravilno in pravočasno.

V zadnjem času so bili ljudski odbori dolžni izvesti mnogo pomembnih političnih in gospodarskih nalog, kot odkup, določevanje narodnega dohodka, volivna kampanja in še mnogo drugih. Pokazalo se je, da so bili najbolj uspešni tam, kjer je pri delu aktivno sodeloval ne samo celotni ljudski odbor, temveč vse prebivalstvo. Tam pa, kjer se je ljudski odbor odvojil od ostalega dela in je vodstvo akcije prepustilo zgolj za to določenim tovarišem oziroma komisijam, so bili rezultati zelo slabi. Iz tega lahko zaključimo, da zavis uspeh gospodarskega in političnega dela predvsem od pravičnega dela vseh članov ljudskega odbora. Z nobenim izgovorom, niti z znano frazo o preobčilni deli in sličnim ne morejo ljudski odbori opraviti nedislovedno funkcij, ki jih imajo v različnih nalogah.

Pogosto vidimo pri pregledu ljudskih odborov, da bi se tajniki in pred-

Državljeni, državljanke, delavci, delavke, mladina, kmetije in vse delovno ljudstvo!

Nastopa novo leto 1948 V tem novem letu nas čakajo ni manj težke, če ne še težje naloge kakor smo jih imeli v letu 1947. Mi jih moramo obvladati in izvršiti V nastopajočem letu mora vsak naš delovni človek dati vse iz sebe pri izvrševanju svoje dolžnosti. V tem letu moramo spraviti na minimum, če ne popolnoma likvidirati razne pomanjkljivosti, o katerih je bilo poprej govor.

Obratam se na naše rudarje, da nam dajo še več premoga in raznih rud našo zemljo, našim delavcem in delavkam v težki in lahki industriji, da dajo čim več jekla, železa in raznih proizvodov; obratam se na našo slavno mladino, da tudi v tem novem letu daje zgled svojega delovnega heroizma in da tudi v tem novem letu pomaga pri izpolnjevanju našega plana. Toda hkrati apeliram na vse našo mladino po šolah, naj se marljivo učijo, kajti to mora biti njena prva dolžnost, da bo mogla tako simbolno koristiti naši državi, ki so ji tako potrebni novi, sposobni in zvesti strokovni kadri. Obratam se na vse delavce in delavke, ki izdelujejo gradbeni material: dajte tudi v tem novem letu naši državi

čim več gradbenega lesa, čim več cementa, čim več opeke in ostalega materiala, kajti to je ogromnega pomena za zgraditve naših mest, tovarn, raznih kulturnih ustanov stanovanj itd.

Obratam se na vse delovno ljudstvo na vasi, na naše kmete, naj posejajo vsako ped zemlje, da dajo čim več raznih kmetijskih proizvodov državi, država pa si bo prizadevala, da dobe čimprej in čim več industrijskih izdelkov ki so jim potrebni.

Naša ljudska inteligenca, tako na šolah in univerzah, kakor v raznih drugih ustanovah, naj vloži vse svoje sile za vzgojo naših novih kadrov. To je velika in častna naloga in mi upravičeno pričakujemo, da jo bo naša ljudska inteligenca izvršila.

Obratam se na našo inteligenco po ustanovah in v administraciji sploh, da da vse iz sebe pri izvrševanju svoje dolžnosti in onemogoči sleherni birokratizem v naših ustanovah.

Prav tako tudi naše ljudske oblasti ne smejo niti za trenutek pozabiti, da so tu zaradi ljudstva in da so ljudstvu odgovorne za svoje ravnanje in svoje delo.

Z globokim prepričanjem, da bomo izgradili našo državo po planu, da bomo izgradili socializem in ustvarili srečnejšo bodočnost naših narodov, želim vsemu delovnemu ljudstvu po mestih in vseh srečno novo leto 1948.

Proglasitev prve udarne mla dinske brigade pri graditvi Nove Gorice

Dne 22. decembra v popoldanskih urah je bilo opaziti pri mladinskih brigadah, ki sodelujejo pri pripravih za zgraditev Nove Gorice, praznično razpoloženje. Mladinci in mladinke so veselih obrazov posebno skrbno čistili svoje prostore. Zvečer je bil namreč miting, na katerem so proglasili najboljše čete in brigade za udarne. Članice AFZ iz Solkana so za to proslavo izdelale in podarile najboljše brigadi in četam prehodne zastave.

Točno ob 20. so se vsi mladinci in mladinke zbrali v dvorani, katero so za to priliko svečeno okrasili z zastavami, zelenjem ter slikami naših voditeljev.

Miting je otvoril komandant mladinskih brigad tovariš Ivan Kusur, ki je v svojem nagovoru naglasil, da si je mladina postavila nalogo poma-

gati pri izgraditvi Nove Gorice. Na to je prebral povelje štaba, s katerim se proglasa za udarno I. Srbska mladinska brigada, ki je prekoračila normo za 100% ter imela najboljše uspehe tudi na prosvetnem, fizikalnem in političnem vzgojnem področju. Hkrati je bila pohvaljena III. mladinska brigada.

Tovarišica Marija Jug, predstavnica AFZ iz Solkana, je s kratkim nagovorom izročila komandirju in brigadirju krane prehodne zastave.

Komandir nagradene brigade se je zahvalil v imenu brigade poudarjajoč, da bodo te zastave, predane brigadi v znamenje priznanja za njene dosežke uspeha, vzpodbujale vse brigadirje k še večjim naporom in uspehom. Obenem je napovedal tekmovalne vse ostalim brigadam. Mladinci in mladinke so z burnim ploskanjem

pozdravili novo udarno brigado.

Zatem je mladince pozdravil in jim želel dobrodoščico v imenu MLO Solkan tajnik Janko Petejan. V svojem govoru je prikazal mladincem trpljenje primorskega ljudstva za časa fašizma ter borbo za priključitev k FLRJ za časa anglo-ameriške okupacije. Med ostalim je rekel: »Čeravno so nam zapadni imperiisti iztrgali nemarno našo Gorico, da bi nas tako ovirali v našem obnovitvenem delu, si bo primorsko ljudstvo z vašo pomočjo zgradilo novo in lepše kulturno, politično in gospodarsko središče — svojo Novo Gorico«.

Mladinci so se besede navdušeno pozdravili ter se zaobljubili, da bodo vložili vse svoje sile in izkušnje za zgraditev Nove Gorice. S kulturno prireditvijo in prosto zabavo je bila lepa svečanost zaključena.

Zavedna primorska mladina hoče z delom dokazati svojo zvestobo in ljubezen do domovine

hoče z delom dokazati svojo zvestobo in ljubezen do domovine

Mladina okraja Sežana se je z delom pripravila na volivne v krajevne sekretariate LMS, ki so bile 28. decembra. Po vseh vaseh slovenske Istre in Krasa so bila mladinska predvolivna zborovanja, na katerih so obravnavali bodoče delo po smernicah VIII. plenuma LMS. Vaški aktivni mladinci so si napovedali medsebojno tekmovalnost za čimboljšo izvedbo volitev in izbirali kandidata, ki so porok za izvedbo nalog v bodočem letu. Na sestankih so sprejeli konkretne obveznosti. Na predvečer so na kraških gričih zakurili kresove in okinali vasi in vilišča z zelenjem, zastavami in transparenti. Organizirali so tudi posebne šafete, ki so sproti prenašala poročila o poteku volitev in prostovoljnega dela, ki so ga organizirali v proslavo volitev.

Mladina iz Dutovlja je opravila volitve že v zgodnjih jutranjih urah, naka je šla na popravilo gozdne poti. Mladina vasi Sveto je izdelala obsežen načrt svojega udeleževanja na gospodarskem, strokovnem in politično kulturnem področju, ki ga bodo izvedli do konca petletke. Po načrtu bodo prispevali 2500 prostovoljnih ur za gradnjo Ljudskega doma, 2000 ur za gradnjo vaških cest, 14.400 ur za pogodovanje Krasa, 500 ur za nove trne nasade, 300 ur za obnovo šole, 320 ur za postavitev spomenika padlim borcem, 150 ur za zboljšanje vodnih in električnih naprav ter 900 ur za okrajne mladinske delovne ekipe. Na delovne ak-

cije, ki jih ima v načrtu glavni odbor LMS, bodo poslali letno 3 svoje člane, na strokovne tečaje pa 4 člane. Kulturno in politično raven mladine bodo v tem času dvignili s primernim študijem za 35%.

Slične krajevnim potrebam prilagojene načrte so izdelali tudi mladinski aktivni drugih vasi v Istri in na Krasu. Raznih del pri gradnji mladinske proge in melioraciji Ljaka se je udeležilo v letu 1947, skoraj 20% mladine iz sežanskega okraja. Za lastne potrebe imajo v Istri organi-

zirane 4 mladinske brigade in 19 čet v kraških vaseh. Med najbolj delavnimi je brigada Gabrovnica—Črni Kal in okolica. Istrska mladina je na Mostu pri gradnji in kopanju temeljev neke javne zgradbe napravila 9000 delavnih ur. Prav tako ima ostala mladina velik delež pri gradnji nove ceste Rodik—Artviže. Mladina iz Hrpele je v lastni režiji obdelovala v prostih urah 3 ha zemljišča, pridelala t. j. kornu in krompirja pa so razdelili najpotrebnejšim. V Vrhopolu in Sloppah je obdelovala mladina v sporazumu s kmetijskim odsekom poskusni nasad tobaka. Poleg tega je mladina veliko pomagala pri splošni obnovi in onim, ki so brez delovne moči pri obdelovanju zemlje in ospravljanju poljskih pridelkov.

Zasedanje okrajne skupščine Gorice

Nadaljevanje s 1. strani

Na popoldanskem zasedanju je skupščina navdušeno sprejela sklepe, med katerimi so najvažnejši naslednji:

Davčne komisije bodo storile vse, da bodo pravilno odmerile in pobrale davke; ustanovili bodo nova proizvodna in druga gospodarska podjetja po vaseh in povsod uvedli norme;

PRVA ENOTNA KMETIJSKO-GOSPODARSKA ZADRUGA NA PRIMORSKEM

Na Stefanov dan dne 26. decembra 1. l. se je na Livku pri Kobarižu vršila pomembna gospodarska manifestacija: ustanovitev prve samostojne kmetijsko-gospodarske zadruga na novo priključenem ozemlju Slovenskega Primorja. Ustanovnega obnove zbirala se je udeležilo okrog 200 kmetijskih gospodarjev.

Predsednik izvršnega odbora za okraj Tolmin tov. Ivan Kurinčič in poverjenik za kmetijsko Franc Ivančič sta zborovalcem prikazala velik pomen zadrugarstva in jim pokazala smernice za bodoče delo ter korigirali, ki jih bodo imeli člani zadruga. Še posebej je tovarš Kurinčič poudarjal važnost tega dogodka v kraju, kjer se je sredi oktobra 1944 začela prva ekspanzija okrajnih ljudskih odposlancev bivšega kobariskega okraja. Med drugim je dejal: Danes se prav v tem kraju postavljajo novi temelji narodne gospodarstva, da bodo videli hruškati okraj meje, da se mi na tej strani borimo za mir, za gospodarski okrevitev in procvit naše mlade države.

V živahni razpravi po obeh referatah in obrazložitvi pravil zadruga so

člani enotnega izvršnega odbora 15 članov upravljalni odbor in 8 članov nadzornega odbora, ki zastopajo idrsko in Livko v enakomernem razmerju (tako, da imata oba centra in 9 priključev v upravnem in nadzornem odboru svoje člane).

Soglasno so tudi odobrili zadrugarstva pravila in določili kot zadrugarstvo določila 150 din s 5 kratnim letnim, Srednji kmet Virgilij iz Jevške je predlagal pri tem, da bi se za revnejše varčevare plačal delež v obsegu tako, da bi v zadrugu lahko pristopili vsi varčevalci. Zbor je ta predlog sprejel. Po daljšem razpravljanju so se sporazumeli tudi glede višine predlaganega enega milijona dinarjev za investicije in obratni kapital, katerega bodo najeli pri državnem kreditnem zavodu.

Za organizacijo zadruga je dala pobudo delavstvo na žirnih volivcih iz razgovorov, ker žive vasi obeh krajevnih ljudskih odborov vedno v prija teljskih odnosih ter imajo svojo gospodarsko tesno navezanost, zlasti pa vsi kmeti in delavci, ki so med najboljšimi v Slovenskem Primorju.

Novo ustanovljena zadruga bo za tamkajšnje kraje velike gospodarske koristi, ker bo v njej sodelovalo vse gospodarstvo ter bo imela močan odselek za žirnost, ki bo skrbela za selekcijo, za vzgojo in prodajo žirne. Odsek za mešerstvo bo zbiral žirno in ga predelaval. V ta odsek bodo vključene bivše mešerske zadruge idrsko, Livko, Pereti, Jevške, Planšanijske in vsi mešerji, ki imajo mešerski odsek. Mešerji bodo sodelovali v mešerski skupni mešarni na planini Majur, kjer bodo poskrbeli tudi za napajanje in za popravilo planinske ceste. Poleg tega bo imela zadruga tudi svoj čebulski in sadjarski odsek. Kmetovalci bo oskrbovala po planu s sadjarskimi predmeti široke potrošnje, s kmetijskim orodjem in bo skrbela za odkup, kontrahacijo ter vnovčenje poljskih pri delov svojih članov.

Ob zaključku so kmetje obljubili tesno medsebojno pomoč in sodelovanje za procvet gospodarstva v tem kraju.

Zborovanje so zaključili s kratkim kulturnim sporedom.

Zatirajmo ameriškega kaparja!

Ameriški kapar ali kot San José izvirno iz Severne Kine. Najbolj škodljiv pa postane le v južnih krajih, kjer se hitreje in krepkeje razmnožuje. Ameriški kapar se je razširil tudi po Evropi, kamor je prispel iz Amerike (zato se tudi tako imenuje). Do sedaj se je razširil na Portugalskem, španskem, v Romuniji, na Madžarskem, hrvaškem, vzhodni Nemčiji in v Rusiji okoli Omska in Kaspijskega morja. Na žalost pa se ugotavlja, da škodljivca tudi na naših nasadih. Ta ameriški mrčes se je močno razpasil zlasti v naših največjih sadjarskih gozdovih. Izkusnje so pokazale, da je ameriškega kaparja silno težko popolnoma zatirati, če se enkrat močno razpase. Zato je naša naloga, da v naprej preprečimo okužbo. To se doseže le s strogo kontrolo pri prevažanju sadja in sadik iz enega kraja v drugi. V primeru pa, da je sadno drevo že napadeno, pa lahko vsaj omejimo, da ne postane več nevaren. To dosežemo s pravilnim negovanjem, zlasti pa s temeljitim škropljenjem.

Ameriški kapar je vrsta žuželke, ki srka drevesni sok. Dekler je mlad, se sprotodno giblje, potem pa se priljeplj na drevesu, vejam ali po sadju. Ko pa se enkrat priljeplj, mu kosa na hitro odbehl ali pa izloči vozek ter si tako ustvari varnostni ščit. Če ga iščemo s prostim očesom po drevesu ali pa na sadju, ga opazimo v velikosti približno 1 mm in je okrogel ali pa podolgovate oblike. V sredini ima piko temnorjave barve, ostalo je pu bele barve. Zaradi velike nevarnosti je nujno potrebno, da vsak sadjar, je temeljito pregleda vse sadno drevo in v primeru, da opazi sledove kaparja, to takoj javi okrajnemu referatu za sadjarstvo.

Neše sadno drevo ima tudi razne domače kaparje, ki pa niso škodljivi iz razloga, ker imajo svoje naravne sovražnike, ki jih uničujejo. Ameriški kapar pa je prišel nedavno iz tujine in pri nas še nimamo naravnih sovražnikov, da bi ga uničevali. Zato se tudi izredno hitro širi.

Clovek je edini, ki ga lahko zatira. To mrčes se razmnožuje v poletnem času in doseže v enem letu več generacij, ki pa so odvisne po številu od temperature. V južnih krajih doseže tudi štiri generacije, dotim pri nas

redno doseže samo 3. Zadnja generacija se priljeplj na razne dele drevesa in se tako pripravi na prezimovanje. Škropljenje za umetno zatiranje tega škodljivca so različna. Imamo razne karbolinske pripravke, kot so Zeleni, Neodendrin in Dinitrokrezolni pripravki. Zelo učinkovita je tudi žveplenoparna brozga, razredčena z vodo v razmerju 15 do 20 %, če jo uporabljamo v zimskem času ali pa v zgodnji pomlad. Ako pa jo uporabljamo v poletnem času, jo je treba razredčiti na 8 %, ker drugače sžge sadne liste.

Prilava te brozge je enostavna in si jo lahko vsak sam pripravi. Potrebno je živo apno v čistem stanju, žveplo z 99-100 % čistote in vodo. Posoda, ki jo uporabimo za kuhanje te brozge, ne sme biti bakrena, ker žveplenoparna brozga razkroji to kovino. Zato je najbolje, da se uporablja železna posoda. Brozga sestavlja takole: 1 kg žvepla, 1 kg živega apna in 13 litrov vode. Pod posodo zakurimo ogenj in vlijemo vanjo 1/3 namenjene vode. Ko se malo segreje, dodamo določeno količino živega apna; ko se apno razkroji, dodamo še žveplo, in takoj začnemo mešati z leseno palico brez prestopa, dokler brozga ne dobi rumene barve. Ko dobimo to barvo, dodamo še ostalo količino vode, to se pravi še dve tretjini in kuhamo med neprestanim mešanjem še eno uro. Tako dobimo žveplenoparno brozgo, ki je zelo učinkovita proti kaparju in vsem drugim škodljivcem sadnega drevesa. Za škropljenje prav tako ne smemo uporabljati bakrene škropilnice.

Za zatiranje kaparja je najugodnejši zgodnji spomladanski čas, ko se ta škodljivca prebujajo iz življenja. Najbolje je škropiti par dni, predno začne drevo cveteti. Ne smemo pa škropiti, ko je drevo mokro od dežja ali rose, ker s tem bi se brozga razredčila in bi škropljenje bilo neuspešno. Predno se škropi, je nujno, da se drevo očisti in obreže. Za stara drevesa je potrebno, da se očistijo listi, mah in odpadlo lubje. Pri drevmu, ki je privezan k drogu, je treba odstraniti privez, ker bi sicer služile za zatočišče teh škodljivcev. Odstraniti je treba tudi vse suhe veje in liste, ki so zelo okužene od ameriškega kaparja.

Odlično uspeli zdravstveni tečaj

Z odcepitvijo naše Gorice od njene naravnega zaledja smo bili Primorski Slovenci poleg izgube svojega kulturnega središča, prizadeti še tembolj, ker smo izgubili tudi svoje bolnišnice in skoraj vse zdravstveni kader. Tode to nas ne moti. Primorsko ljudstvo je trdno odločeno zgraditi nove in boljše ceste, nove in boljše šole, nove in še lepše Gorice, poskrbelo pa bo tudi za zdravstvene ustanove, kajti zaveda se, da bo le zdravje ljudstva čimprej izpolnilo njegovo, ki jih nalaga čas in skrb za boljšo bodočnost delovnega človeka.

V zvezi s tem si je okrajni odbor Rdečega križa Slovenije postavil nalogo, da vzgoji v okraju in na Primorskem sploh čim večjo število zdravstvenih aktivistov (bolničarjev).

Samo v letu 1947, so bili v našem okraju in sicer v Vipavi 3 tečaji za zdravstvene aktiviste, iz katerih je izšlo 88 absolventov, sposobnih za bolničarsko službo. Dne 12. decembra je bil zaključen v Vipavi zadnji tečaj, katerega je obiskovalo 30 tečajnikov. O dobri organizaciji tečaja, zanimanju in pridobljenem znanju tečajnikov govornjo doseženi uspehi:

14 odličnjakov, 13 prav dobrih in 3 dobri absolventi.

Novo usposobljeni bolničarji so namenjeni predvsem za službo pri vaških ambulantah. Bolničarji bodo v veliki meri razbremenili naše zdravniške s tem, da bodo nudili prvo pomoč pri elementarnih neizodah in drugih nesrečah.

Pomembna naloga, ki si jo je postavil okrajni odbor RKS Gorice, je tudi ta, da bo uredil posod, kjer se kaže potreba, postaje za prvo pomoč, ki jih bodo vodili v tečajih iz vezbanj bolničarji. To pride v poštev še posebno za gorske in od zdravstvenih ustanov oddaljene kraje.

Prihodnji tečaj za zdravstvene aktiviste je namenjen prav za te kraje. Kot pripomoček pri učenju na tečajih in kot priročnik za bolničarje pri vaških ambulantah je Glavni odbor RKS izdal knjigo »Prva pomoč«, ki je našljena v 7000 izvodih. Knjiga je splošno koristna, ker daje navodila za prvo pomoč pri neizodah. Tako knjigo bi morala imeti vsaka knjižnica, vsaka ustanova in družina. Dobi se pri Okrajnem odboru RKS v Gorici.

Kamnoseška industrija ima na Primorskem veliko bodočnost

Na Krasu je po priključitvi ponovno oživila kamnoseška industrija. Kladi in dleta spet poljo pesem dela, ki bo dala Krasevcem vedno več zaslužka. Kraska tla hranijo v svojem osrčju še mnogo prirodnega bogastva, ki so ga zavedni Krasevci vse časovali in branili pred lakomnim tujcem, ki je kraske svetovnoznane marmore v že odkritih ležiščih prekomerno izkoriščal in ga izvažal po vsem svetu.

Pred dvema mesecema so v Sežani ustanovili okrajno industrijsko podjetje »Kraški marmor« - Sežana, ki bo pričelo z odkrivanjem novih ležišč marmora. V petih letih, ki jih odkrivajo, so našli črnočrnat, siv, repni, belotrgast in črnočrnat marmor ter belorepni granit. Od teh so kamolomji v Vrhovljah in Kozljah že delno v obratu. Prvo pošiljko so že odpasali Zagrebski klegarski zadrugi. V kratkem bodo poslali še

dva kontigenta. Veliko povpraševanje po odličnem kraskem marmoru je tudi s strani italijanskih tvrdov. Podjetje je že sklenilo dogovor in se pogodbilo za cene z tirsko »Montecatini«.

Podjetje upravlja 52-letni izkušen klesar, star borec za svobodo in pravice delovnega človeka. V kamnolomih je trenutno zaposlenih 55 delavcev, ki delajo za zdaj še z ročnimi vrtilnimi napravami in orodjem. Podjetje primanjkuje namreč strojev, kompresorjev, potrebnih kamnolomskih dlet in zagrad, kakor tudi žag. Vse to pa mislijo ob pomoči ljudske oblasti, ki se živo zanima za razvoj kamnoseštva, premostiti in dvigniti proizvodnjo z nabavo dveh kompresorjev za 9000. Kljub zabutim težavam delajo kraske kamnoseki z veseljem, ker vedo, da delajo zase in za svojo državo, katero hotejo z izvedbo peščenega plina gospodarsko okrepiti s svojim požrivanim delom.

Tudi krajevni ljudski odbori na Krasu so pričeli z načrtnim delom in ustanavljanjem gospodarskih podjetij. KLO Stanjel je prevzel od »Jasarijev«, skupnih lastnikov, hrib Melino, ki je bogat na pesku in gramozu, ki je uporabljen tudi za betonska dela. Podjetje je že pričelo delo v gramozni jami in bo lahko krilo potrebe za ves Kras in del Vipavske.

Lep razvoj invalidskih podjetij

invalidskih podjetij Okrajno invalidsko podjetje v Mirnu pri Gorici je 13. decembra poleg mizarke delavnice, ki je pričela z obratovanjem pred dvema mesecema, otvorilo še delavnico za avliokosarje, ki zaposluje že zdaj 15 delavcev. Podjetje ima tako sedaj zaposlenih že 40 delavcev in vajevec ter ima najlepše izgleda za nadaljnji razvoj.

Tudi okrajno združenje vojaških invalidov v Sežani je 17. decembra odprlo kot prvo invalidsko podjetje mehanično-kovarsko delavnico v Komnu s podružnico v Škribini. Podjetje izvršuje razna mehanska dela ter izdeluje plugje in razna kmečko orodje. V letu 1948 pa bodo obrat povečali z mizarško delavnico v Sežani ter kolarško in kleparsko delavnico v Komnu.

Obvestilo

Učiteljska tiskarna v Ljubljani je našljila brošuro »Goriške česnje«, ki jo je spisal sadjarski strokovnjak Franjo Cotič.

Ta mala brošurica vsebuje strokovno, znatno in praktične nasvete, ki so zelo dobrodošli našim goriškim gojiteljem česnje.

Priporočamo jo vsem našim sadjarjem, ker jim bo služila za kazipot za nadaljnji napredek.

Kmetijski odsek OLO Gorice.

Naši izseljenci iz Argentine za počastitev padlih borcev NOB

Te dni se je vrnil iz Argentine naš rojak tov. Valentin Černe. Pripeljal nam je pismo, ki nam ga pošilja »Odbor za Srebrničev spomenik« iz Buenos Airesa.

Ta odbor je zbiral med tamkajšnjimi naseljenci prostovoljne prispevke za postavitev spomenika tovaršu Srebrniču in domačim padlim partizanom. Nabrali so 2829 pesovov ter poslali denar po poslovnosti FLIRJ v Buenos Airesu na notranje ministrstvo v Beograd. S tem so naši izseljenci v Argentini znova pokazali veliko zavest svoje pripadnosti skupni domovini ter se oddolžili spominu padlih borcev.

Kako priljubljen je bil pri njih tov. Srebrnič, prvoborilec za pravice delovnega ljudstva na Primorskem, so pokazali ob zaključku zbirke same, ko so odkili njegovo sliko, ki jo je Srebrničev odbor poklonil tamkajšnjemu ljudskemu odru.

Našim izseljencem želimo skorajšnje vrnitve v svobodno domovino in se jim za ta velikodušen dar najtopleje zahvalujemo.

Uspehi republiškega gradbenega podjetja „Primorje“ v Vipavi

Republiško splošno gradbeno podjetje »Primorje« v Vipavi je v minuli gradbeni sezoni poleg obnove železniških objektov in novogradenj zgradilo tudi večje število stanovanjskih delavskih hiš v rudniških in industrijskih okoliših. Pri teh delih se je najbolj odlikoval delovni kolektiv na gradbišču v Idriji.

Uprava gradbenega podjetja je v najtesnejši povezavi z rudniško upravo in s poštovanjem delom delavcev zgradila v predmestju Idrije na Likarici v rekordnem času pet modernih stanovanjskih hiš, ki so del novega rudniškega naselja, ki ga bo uprava rudnika zgradila v petletni. Nove stavbe obsegajo 1000 m² zazidane in 3000 m² etažno površine ter imajo skupno 9000 m² prostornine. Za delavsko družino železnarjev v Prestranku je podjetje v glavnem že dogradilo tri stanovanjske hiše, v katere se že vseljujejo stanovalci. Ta stanovanjski blok ima 900 m² zazidane površine, 3600 m² etažne površine ter 10.800 m² prostornine. Prav tako je podjetje poskrbelo v št. Petru na Krasu za zgradnjo stanovanjske hiše BESA-a s 1700 m² prostornine in 500 kvadratnih metrov etažno površino.

Podjetje obnavlja sedaj v bliski coni A v spodnji Vipavski dolini, kjer

vlada milo podnebje in je možna gradnja čez zimo, postajajoča v Rhenberku. Prvačini, Voljeji dragi in delno v Gorici.

V št. Petru na Krasu izvršuje notranja dela velike delavnice lesne industrije »SIKLA« v Ajdovščini pa notranja dela mizarke delavnice podjetja, ki jo je letos zgradili.

Podjetje se bavi sedaj v glavnem s pripravami za eno največjih delovnih akcij, za gradnjo Nove Gorice. Za gradbene potrebe prihodnjega leta delavci že sedaj in pripravljajo les v gozdovih, v kamnolomih pa lomijo grobi lomljenec za temelje in pripravljajo klesanec za zidavo. Na gradbišču v Idriji pa izdelujejo v delavnicah vsakovrstne cementne cevi in umivnike iz umetnega kamna. V mehaniki in kovarskih delavnicah pripravljajo razna okovja in delovne za bode stavbe.

Podjetje je tudi organiziralo posebno štirimesečno gradbeno šolo v Vipavi za delovne in vajence stavbiške stroje. Šola s teoretičnim poukom obsega 48 delavcev in 68 vajencev. Podjetje bo s tem pridobilo nov kader, ki bo sposoben voditi vsakovrstna gradbenega dela. Z razširitvijo delovnih obratov se bo podjetje popolnoma osamosvojilo.

Administrativni tečaj v Biljah

Takoj po priključitvi naše Primorske k Jugoslaviji je naša oblast šla takoj krepko na delo. Za uspešno izvajanje plana je navede važna naloga vzgoja novih kadrov, odkrivanje in dvigovanje mladih ljudskih talentov, ljudi jasnega pogleda in hodočnosti in njihovo strokovno usposabljanje.

V Biljah pri Gorici je Okrajni ljudski odbor Gorice organiziral trimesečni administrativni tečaj, ki se je pričel takoj po priključitvi k Jugoslaviji.

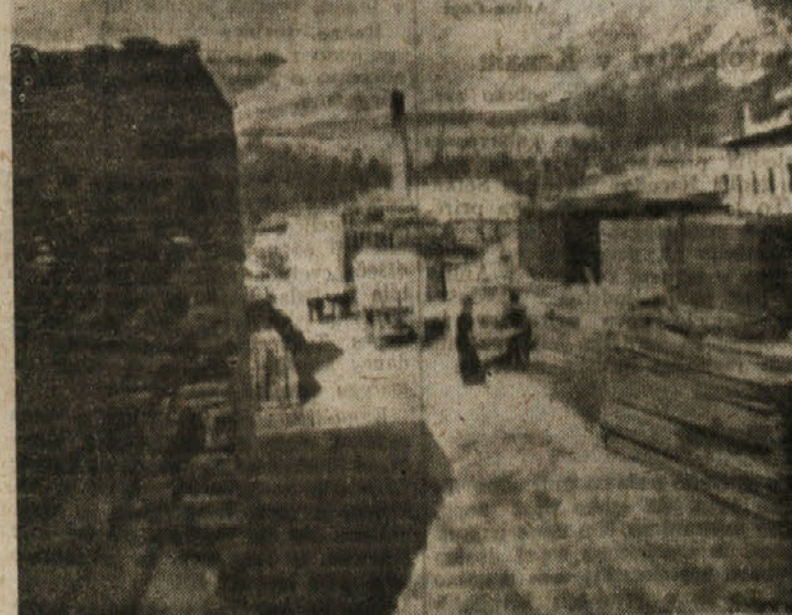
V Biljah ob Vipavi je tečaj stavba, ki je bila last moralno propadlega, fašističnega nastojatelja človeka, večkratnega milijonarja. Lepa vila je služila svojemu gospodarju za letovišče, na katero je prihajal v poletnem času iz Egipta. Ves čas vojne je bila nastanjena v vili vsakovrstna vojaška družina, ki je divjala po naši zemlji. Poslednji so bili čerčniki, ki so zapustili stavbo v velikem neredu. Po priključitvi je stavba prešla v last ljudske imovine. Naša ljudska oblast je dala stavbo na razpolago za koristnejše namene. Organiziran je bil v njej trimesečni administrativni tečaj, ki ga obiskuje 36 mladincev, po večini bivši borci in učeniki s mladinske proge.

Naša mladina, željna učenja in izpopolnjevanja, se je z velikim veseljem oprila učenja, katerega ni mogla biti deležna v času vojne in niti v predvojnem času pod italijansko fašistično oblastjo, ki je stremela le za tem, da zadušiti narodno zavest primorskega ljudstva. Ta pa se je ohranila kljub vsemu terorju neokrnjena prav do danes. Mladina se dobro zaveda, da je ena izmed najvažnejših nalog, ki jih postavlja pred nas pešetni plan, vzgoja kadrov, strokovno usposabljanje novih ljudi, ki nam bodo porok, da se bo plan izvedel in se prekoračil. Zato se prav marljivo učijo jezika, administrativnega poslovanja, računstva, strojepljanja in kar je najvažnejše, seznanila se s zgodovino in borbo zatiranih ter tako spoznava pravi namen in veličino naše borbe in njenih pridobitev. Seznanja se z ustrojem ljudske oblasti v naši državi, z nalogami in načinom izvajanja plana.

Tečajniki se zanimajo tudi za prostorno delo. V prostem času se vadijo za kulturno nastope. Imajo tudi lep Slem-Bas. Na fizikuro tudi ne pozabljajo, pridno telovadijo vsak dan. Za red in snago skrbijo sami, udarniško anašijo svoje prostore.

Tonica Berlot.

Štednja je temelj ljudske blaginje

Milena Mahoričeva

Kurirka Nevenka

Tiste čase se je vsa Primorska spreminjala v boljšo. Kratke čase sva bode po zlomu Italije se je umaknil dobi največjih bojev, največjih preizkušenj. Primorsko ljudstvo je strinjalo vse čile za odpor.

Gorske vasi so bile pogorišča. Ljudi so odvažali v internacijo in v ječe, mnogi so padli — vsi ostali pa so se vključevali v trdi boj. Vsa po svojih sposobnostih in kakor mu je bilo moč. Napočili so za Primorsko dno nepopisnega trpljenja, a tudi časi slave, ki ne bo nikoli zatopila in ki je nerazdružno povezana s sijajnim imenom IX. korpusa, njegovih dveh divizij in njegovih brigad.

Vojaska dejanja pa tiste čase niso bila samo dejanja vojakov, partizanov, ki so bili vključeni v vojske edince — vojska dejanja so bila dejanja vsakega ljudstva, od malih do velikih, od deklet in žen do moč.

Kdor je stonil v partizane, pozna vdanje nočnih potovanj pod vodstvom partizanskih kurirjev, pozna potovanje skozi mrežo vojaških nočnih straž. Kdor je potoval podnevi, je veseposod srečeval dnevne vaške straže, spominja pa se tudi, da od vasi da vstati in potovati sam, mrtvo v spremstvu civilnih kurirjev. Tje je imela vsaka vas, kakor je vsaka vas imela svoja dneva in nočna straža in svojo javko za partizane.

Tudi Nevenka je bila civilna ku-

zane. V gozdovih nad Vipavo je taboila četa, nad vasio je bila karavala, spodaj v prvi hili Vipavske doline, ki je danes poznamo, je bil štab odreda. Okoliške vasi so bile po podzemnih kanalih, ki jih je vodila, in neprijateljskih kanalih povezane s partizani. Hranile so jih s svojimi prideli — od njih pa so dobivale paguma, pesmi in hrane za čisto izmučeno arec, jasnosti za duha, ki so je prihajal skozi zmedo časov.

Ziva vez s četo v gozdu in s Doleno vasio je bila Nevenka. To je pomnila, da je mnogo, mnogo pešatila, da se ni smela ozirati na težke prelode, na kamnita pota, na nevarna in da ni smela poznati utrujenosti.

Tiskrat se je zgodila, da je nepla četi pisma, ki jih je prejetela zanjo. Hodila je ves dan, in ko se je proti večeru vrnila domov, je bila na prsti za nočno stražo.

Takrat so jo tudi pri nočni straži moč, ki so odšli v hiše, zamenjali dekleta in žene. Prvotno so straževali podnevi — zdaj so jele prevažati tudi nočno stražo.

Nevenka je stražila na enem koncu vasi, do hč, kjer so za zavestnimi okni mirno spali ljudje.

Njena nezna, dekliška, ramena so nosila pisko in za pasom ji je visela bajunka. Pripravljen je bil, da se brani, če bo treba, in da odda signalni strel.

Rin je hladna noč v marcu. Globoko v dolinah je se ležal sneg. Slo je že proti jutru, bilo je tiste prve

ure po polnoči, ko se ozračje prav posebno ohladi in ko lega megla, kakor bi hotela prikriti skrivnosti porajanja novega dne. Megla je Nevenki legla na svetle lase in mraz ji je prekinjal telo, da je drgetala in da so poslušale njene žive ustnice.

Tišina in noč sta ji bili zdaj tako domači. Teme se je nekoč bala. Nekeč ji je bilo tečno, če je hodila sama po četi, kjer ni razločila nicesar in ni videla dlje, kakor korak pred seboj. Zdaj je tako slabost je zdelavna odločila. Postala je vojak, ki ve, kaj je dolžnost.

Bila je silno utrujena. Kdor je prečel mnogo noč, ve, kako prve jutranje ure človeka obvladuje spanec. Nevenka je prejšnjo noč malo spala. V vasi so bili partizani, pozno v noči so prišli in pred jutrom so kranili na pot. Čez dan je nepla četi važna sporočila — zdaj pa jo je prenaševal spance in prehajala je v tisto stanje, ki so ga dobro poznali vsi partizani. Na dolgih pohodih so obenem hodili, gledali in spali. Tudi Nevenka je hodila gor in dol ob svojem stražarskem mestu in je spala. Bilo je, kakor da se je razdelila na dvoje. Tista Nevenka, ki je bila vojak na straži, je budno prežala na vsak šum — tista pa, ki je bila neznanca trudna, je spala tisto čudo spanje, ki se ga spajna tisto potu pravi v izrednih okoliščinah velikih naporov.

Toda kljub temu je bila njena pozornost napeta kakor struna. In njen izostrek sluh je dojel ropot motorjev iz take daljave, da bi ga nevajeno nbo sploh ne zaznalo.

Nevenka je nenadoma obstala. Njeno je priskuhnila in je takoj vedela, kaj ji je storiti. Ropot motorjev, ki

ji je došla iz velike daljave, se je približeval. Morda je pomenil prihod Nemcev v vas, obkolitev, preiskave — Spravila je orožje v bunker pod gromom in je šla buditi vašane, da bi jih sovražnik ne presenetil.

Naglo so izginile brošure, časopisi, orožje in kar je bilo drugega prepovedanega blaga v vaške bunkerje. Strije civilisti, ilegalci, ki so prišli v partizane in so s partizanskimi kurirji potovali na določene točke, kjer jih bodo razporedili na delo, so prenočevali to noč v vasi. Prva Nevenkina skrb je bila, da jih je odpravila v gozd.

Se preden je utegnila Nevenka obvestiti partizansko četo v gozdu, je bila vse že okoližena.

Nihče ni vedel, kako in zakaj. Ni posebnega se ni zgodilo zadnje čase. Akcij v bližnji okolici ni bilo. Da bi bila tujina v vasi?

Nevenka je preiščevala vse vaščane in je to misel zavrgla. Partizani so že precej časa tod okoli — določene sovražniki najbrž ne vedo, polžušali bodo na dobro srečo koga presenetiti. Mislj so se ji podile z vso naglo po glavi, kljub utrujenosti in neprepanosti je bila budna. Nevenka je že davno prerazla skozi okvir osebnega življenja. Navadila se je presojati stvari po njihovi smotnosti, po njihovi koristnosti za celoto.

Tati hip je stopila v kuhinjo tovaršica iz odhoda.

Vas je obkoljena; strojnice so postavili vse naokoli.

Nevenka si je s svežo vodo umila lase. Naglo se je preoblekla v čisto obleko, o kateri je vedela, da ji dobro pristaja in si se privežala bel predpasnik. Tudi počesala je svoje svetle,

pristržene lase, da so se ji kodri še lepše razvrtili okrog glave. V roko pa je vzela škaf za vodo.

Ko je stopila v kuhinjo, so jo mati, sestre in tovaršice začudene pogledale. Kaj neki nišl Nevenka? Ali jo je neprepana noč tako zmudla?

»Skolj obroč moram. Četa ni obveščena!«

Mati, ki je bila sicer dobra in pogumna žena, je jela prostiti:

»Nikar, Nevenka! To je početje brez smisla. Ubili to bodo. Ne hodi, poslušaj me!«

Rotili so jo, naj premisli, naj vendar preudari, naj ne hodi brezglavo pred puško.

Nevenka je tesneje stisnila ustnice, ko so prošnje drage matere, sester in tovaršice iskale šibka mesta v njeni notranjosti.

»Tam je cela četa, ki bo lahko mnogo več storila od mene. — Sploh pa, če grem brez plašča in v solnih, ko vaj dobro vedo, da je v gori sneg, bo ne njihne misli, da imam druge namene, kakor iti po vodo.«

Mati se je začudeno ozrla v hčer, ki je v teh kratkih trenutkih tako natančno preudarila vse, in ji ni več odgovarjala. Cutila je, kako močna je bila Nevenka.

»Pojdi pa, če misliš, da moraš.«

Toda, ko so se za Nevenko zaprla vrata, je mati zajokala.

»Nikoli več je ne bomo videli.«

Medtem so se že razvrtile nemške patrle po vasi. Ni je bilo hiše, kjer bi ne stopile čez prag. In ni je bilo hiše, kjer bi prebivalci ne bili pridržali sapa, kajti nobenega ni

Ljudstvo goriškega okraja je skupno z vojsko proslavilo Dan Jugoslovanske armade

Po vsem goriškem okraju je ljudstvo navdušeno praznovalo dan Jugoslovanske armade. Proslave so bile v večjem obsegu skupaj z vojsko v vseh večjih središčih, v znanih partizanskih vaseh in zgodovinskih krajih iz narodno osvobodilne vojne.

Lepa je bila zlasti proslava v Brdih tik meje v vasi Peternehi, kjer je bila meseca maja 1944 ena največjih partizanskih akcij, v kateri je padlo 80 Nemcev. Naslednjega dne so Nemci požgali vasi in pomorili 22 ljudi, deloma so jih postrelili, deloma pa žive sežgali v hišah.

Iz zapadnih Brd se je ljudstvo zbralo na vasi Križade in nato v sprejeto odkorakalo v dober kilometer oddaljeno vasi Peternehi. Na čelu so trije borci iz NOB nosili zastave, nato je korakala godba, oficirji, vojska, borci iz NOB in ljudstvo. Pred lepo okrašeno tribuno sredi vasi se je vojska in ljudstvo ustavilo, nakar je godba zaigrala »Hej, Slovanci!«, pevski zbor iz Fojane pa je zapel »Pesem o Titu«, nakar je spregovoril zastopnik JA major Branko Kunk. Govor predstavnik naše vojske je ljudstvo z navdušenjem sprejelo ter vzključilo naši vojski. Nato je spregovorila zastopnica okrajnega odbora OF, nakar je ljudstvo z navduše-

njem sprejelo resolucijo tovarišu Titu ter brzojavko I. Proleterski brigadi. Na podoben način so proslavili dan JA v vasi Bezeljak pri Prvačini, v Učah pod Viovljami, kjer so se vedno gibale partizanske enice, v Cepovani in Trnovem, kjer je bil IX. Korpus, v Solkanu, Sempetru, Ajdovščini, Vapavi, Renčah, Vojšči na Krasu. Vasi iz okolice tovarne cementa Anhovo pa so proslavile praznik na bregu Soče, na mestu, kjer je utonil eden prvobornih vojakov pravice primorskega in delovnega ljudstva tov. Jože Srebrnič. Te proslave se je udeležila tudi mladinska brigada iz Nova Gorice. Ko je spregovoril zastopnik naše vojske ter zastopnik okrajnega odbora OF, jih je mladina pozdravila s trikotnim »Zdravo« ter s trikotnim minerskim pozdravom.

Na teh proslavah je naše ljudstvo ponovno pokazalo veliko ljubezen do svoje ljudske vojske, katere nam je porok za miren razvoj našega dela pri ustvarjanju boljše bodočnosti.

PROSLAVA OBLETNICE JA V SOLKANU

Obletnico JA je tudi solkanska ljudstvo dostojno proslavilo. Vse hiše so bile okrašene z zastavami. Popol-

ne se je ljudstvo zbralo v sprevod ter skupno z udarno brigado mladincev, graditeljev Nova Gorice, odkorakalo na trg. Z okrašene tribune je zastopnik vojske razložil pomen tega dneva. Zastopnik mladincev je ljudstvo navdušilo s novimi podvigom in zmagam pri obnovi in gospodarstvu po zmagi naše slavne Armade.

Po končanih govorih so se mladinci udarniki zbrali v Solkanski dvorani, da pokažejo, kaj zmora Titova mladina ne le s krampom in motiko, temveč tudi na kulturno prosvetnem področju. Vodja mladinske brigade je v svojem govoru poudaril vztrajnost mladine in njeno neomajno voljo, da zastavi po zmagi borcev JA vse sile za zmago v pelletki. Kratka zabavna prireditev je pokazala, kaj zmora dobra volja naših mladincev. Ni to mladina samo iz enega kraja, marveč iz vseh delov naše domovine. Videli si makedonsko kolo, slišali srbske, hrvatske in slovenske pesmi in recitacije. Ni bilo nič izumetničenega, vse je bilo domače, naše. — Več točk so morali mladinci na zahtevo poslušalcev ponoviti. Vrtilom brigadirjem in njihovim vodji želimo pri nadaljnjem delu čim več uspeha.

Milo Oblakar.

Zveza borcev in aktivistov NOB zavzema v goriškem okraju vedno večji obseg

Zanimanje za Zvezo borcev in aktivistov NOB se je v goriškem okraju že močno razgibalo. — Ta borbeno množična organizacija bo stela v goriškem okraju več tisoč članov in bo imela v celotni nad 100 krajevnih odborov. Bivši borci narodnoosvobodilne borbe v večjih delovnih kolektivih, kakor n. pr. v Rjazatovi žagi v Ajdovščini, v cementarni v Anhovem, železnarstvu v Novi Gorici, so ustanovili zvezne odbore v lastnih podjetjih in ustanovah.

Posebno zanimanje za Zvezo borcev kažejo člani bivše Zveze primorskih partizanov, ki so za časa vojne upravljevali angloameriških okupacijskih hiš vodili strnjeno in neomajno borbo za ohranitev pridobitve narodnoosvobodilne borbe in za priključitev Primorske k Jugoslaviji.

V večini resolucijah, ki jih pošiljajo z ustanovnih občin zborov mar-

šala Titu, Centralnemu odboru zveze v Beogradu, predsedniku vlade LRS Mihi Marinku in Glavnemu odboru zveze v Ljubljani, objublajo, da bodo močna opora krajevnim ljudskim odborom pri izpolnjevanju težkih in velikih nalog pri delu in mobilizaciji najširših plasti ljudstva za izpolnitev petletnega plana ter da bodo posvetili vse svoje sile obvarovanju neodvisnosti naše domovine in obraniti miru. Tg.

DAR BORCEV S SEVERNE MEJE

Iniciativni odbor Zveze borcev NOB Radgona je poslal Zvezi borcev v Sežani v vagon krompirja, ki ga bo zveza potom krajevnih iniciativnih odborov porazdelila med najpoboljšane. Največ so ga porazdelili med prebivalstvo Slovenske Istre, ki je v pretekli vojni bilo najbolj prizadeto.

ločene po gradbenem programu med petletko. V Golubovcu bodo zgradili dve večji hiši za 100 delavcev in nekaj manjših za družinska in samska stanovanja. V Murskem Središču bodo sezidali 10 enonadstropnih hiš za 40 družinskih in 40 samskih stanovanj, razen tega še večjo hišo za 60 samskih stanovanj. V Ivanovcu bodo zgradili hišo za 12 družinskih in 12 samskih stanovanj. Nadaljevali bodo gradbeno dela v drugih rudarskih krajih.

Pri Krapini so odprli nov premogovnik. Ko so gradili cesto Durnmanec-Pregrada, so po naključju odkrili ležišče dobrega premoga. Premog zdaj že kopljejo na dnevnem kopu. Pozneje bodo prešli tudi k jamskemu pridobivanju premoga.

Lep razvoj združništva na Hrvatskem. Še nedavno sta delovali v Hrvatskem Zagorju, Medžimurju in Gornji Podravini samo dve kmetijski obdelovalni zadrugi, danes pa jih že 8. Razen tega ustanovljajo 4 zadruge v tuberskem in preloškem okraju. Prve je med kmeti čedalje večje zanimanje zadruge so dosegle lepe uspehe, zato za združništvo.

Skoraj tri četrtine poslopij, ki so bila med vojno poškodovana ali uničena, so že obnovili v Beogradu. Med vojno je bilo v Beogradu razdejanih 40 ulic, 25 % vodnih instalacij, 30 odstotkov električnih napeljav, prometna sredstva so pa bila vsa uničena. Od osvoboditve doslej je bilo obnovljenih okrog 70 % poslopij s približno 2800 stanovanji. Letos so še posebej popravili 200 stanovanj, v 340 novih hišah so jih pridobili 1700. Izvršni odbor mestnega odbora je zgradil 1700 stanovanj, republiške ustanove pa 700. Petletni plan določa, da bodo leta 1951 pridobili letno 9000 stanovanj.

Prometu so izročili že 10 km avtomobilskih cest »Bratstva in enotnosti«. Nedavno so združili zagrebški odsek avtostrade, ki so ga gradili prostovoljno člani Ljudske fronte v Zagrebu, z odsekom, ki ga gradil od Zagreba do Ivančice gradbeno podjetje »Novi put«. Na tem odseku je zgrajenega že 20 km spodnjega ustroja ceste, popolnoma je pa končana cesta v dolžini 10 km. To odsek so zdaj izročili promet.

Uspešna obnova v zadrskem okraju. V tem okraju bi se moralo po programu za leto 1947 obnoviti 530 stanovanjskih poslopij. Do konca novembra so jih obnovili 277, v delu pa je bilo še 48 poslopij. Ljudstvo je s prostovoljnim delom pripravilo mnogo gradiva.

20.897 ha zemlje pogozdene in 23 tisoč 250 ha meliorirano leta 1947. Določeno je bilo, da bodo spomladi in v jeseni pogozdili v vsej državi 19.641 goščav in meliorirali 21.286 ha zamejarskih gozdov in slabih gozdnih površin. Do 15. decembra je bil pogozdovni program izpolnjen za 104 %, melioracijski pa za 105 %. Najboljše uspehe so dosegli v Bosni in Hercegovini, kjer so pogozdili za 46 % več površin, kakor je določeno, meliorirali so jih pa za 46 % več. V Srbiji so presegli pogozdovni načrt za 14 odstotkov, melioracijski pa za 23 %.

V enem samem okraju so popravili 758 km cest in zgradili 28 km novih. V rasiškem okraju (Srbija) so člani Ljudske fronte s prostovoljnim delom popravili 758 republiknih, okrajnih in vaških cest. Razen tega so gradili še povsem nove ceste. Ljudstvo je skupno prispevalo 482.112 prostovoljnih delovnih ur.

Obsojeni pomagači vojnih zločincev

V petek, 19. decembra je bila v Ljubljani pred okrajnim sodiščem pod predsedstvom tovariša Baričevića javna razprava proti skupini francoskanov in njihovih sodelavcev pri organiziranju pobege ustaških redovnikov — vojnih zločincev.

Obtoženi so skupaj s francoskanom provinčialom Modestom Marincem, ki je bil obsojen na razpravi proti Stepiću in Lisjaku, organizirali ustaškim vojnim zločincem kanale za pobeg v inozemstvo. Nadalje so tem vojnim zločincem, ki so se skrivali pred organi ljudske oblasti pod ilegalnimi imeni, nudili zatočišče in omogočali gibanje pred pobegom v inozemstvo.

Obtožence je sodišče obsodilo na razne kazni s prisilnim delom za dobo od 6 let pa do 6 mesecev. Nekateri pa je sodišče oprostil.

Sežanski okraj ima 22 gledaliških družin in 24 mešanih pevskih zborov

Po osvoboditvi se je kulturno prosvetno delo v sežanskem okraju močno razgibalo, vendar kulturno prosvetni aktivni v marsičem še niso na potrebni višini. To pa predvsem zaradi pomanjkanja prostorov, ker je bilo mnogo porušeno. Poleg tega primanjkuje tudi strokovnega kadra, zlasti pevovodij in režiserjev.

Kljub vsem tem težavam pa imamo 22 vaških gledaliških skupin, ki so že večkrat nastopile ob priliki raznih praznikov, dobro podanimi dramskimi točkami. Tudi 5 recitacijskih zborov se je uveljavilo. Poleg

tega ima okraj 24 mešanih pevskih zborov ter 3 moške in 4 ženske pevске zore, dve godbi na pihala in en orkester. Tudi 29 vaških knjižnic je prilično dobro obiskovanih.

V okviru tromesečnega tekmovanja, ki se je pričelo 1. januarja, se bo kulturno prosvetno delo še znatno poživilo. Izobrazbo in prosvetljenost bodo ponesli v sleherni vasico slovenske Istre in Krasa. V ta namen bodo organizirali večerne tečaje in 20 ljudskih univerz, na katerih bodo 4krat mesečno predavali strokovnjaki in domači učitelji. Predavanja

bodo kulturno političnega in gospodarskega značaja. V januarju bodo priredili teden knjige in bralne večere. Zbirali bodo nove knjige za vaše čitalnice in knjižnice, iz katerih bodo izločili vse stare knjige, ki ne odgovarjajo duhu časa. Za dobro poslovanje teh knjižnic bodo priredili knjižniški tečaj. Prav tako bodo priredili režiserske in pevске tečaje. Tekmovanje pa bodo zaključili s kulturnim festivalom, na katerem bodo nastopile dramske družine, recitatorji in pevski zbori iz vsega okraja.

DOPISI

Zbor volivcev v Medani

Dne 22. decembra je bil v Medani zbor volivcev. Že v nedeljo, ko je bilo ljudstvo sporočeno, da bo naslednji dan zbor volivcev, na katerem se bo obravnavala važna gospodarska vprašanja, predvsem vprašanja, kako naj se upravlja in obdeluje zemlja tistih, ki so zbežali v strahu, da jim posledje zemlja brez lastnega dela ne bo dala več tistega, kar so brez truda dobivali prej, se je pričela na vasi živahna razprava, kako naj bi ta zemlja zares služila in prehranjevala ljudstvo. Tako so bile goštile in domovi predmet razpravljanja za praktično in pravično razdelitev.

Že pred določeno uro so se začeli zbirati volivci na določenem mestu, da bi slišali predloge svojih izvoljenih predstavnikov v ljudskem odboru. Ljudstva je prišlo na zbor toliko, da za vse ni bilo niti prostora pod streho. Ob napeti pozornosti zborovalcev je predsednik v imenu vsega ljudskega odbora stavil naslednja dva predloga:

1. Ali naj se da zapuščena imovina posameznikom?

2. Ali naj se ustanovi obdelovalna zadruga, v katero bi se vključili vsi borci in dela željini tovariši.

Po zelo živahni razpravi je bil z ogromno večino sprejet predlog, naj se zemlja izroči obdelovalni zadrugi, ki bo naknadno ustanovljena. Sklep je bil sprejet z viharim pleskanjem in odobravanjem. Tako je spet ljudstvo pokazalo, da razume čas, v katerem živimo. Velika večina posameznikov je razumela, da ta zemlja ne sme več koristiti samo posameznemu, ampak vsej naši skupnosti, za katero je bilo treba mnogo žrtve. Bil pa so tudi tak — a teh je bilo zelo malo, ki se niso strinjali s tem in tudi niso glasovali za ta predlog. Čutili pa so ljudsko voljo in sprevidevali, da so njihovi špekulantski naklepi onemogočeni. Ostali so osamljeni, ljudstvo pa, ki je v resnici največ pripomoglo za osvoboditev naše zemlje, je se po končanem zborovanju razpravljal o najlepši in najboljši rešitvi, ki bo služila vsemu dela želj-nemu ljudstvu. Vaščan.

Predkongresni plenum

Predkongresni plenum AFZ za Tolminko 21. decembra se je udeležilo 200 žena, t. j. 80 %, kljub temu, da so po dve uri dalež hodile v mrazu in se vozile na odprti kamionih. Po pozdravnih nagovorih zastopnikov množičnih organizacij je ted. Davorine Berv lepo prikazala razliko med položajem žena v ljudski državi in kapitalistični državi ter poudarila vlogo žena in mater v zvezi s petletnim planom.

Organizacijski referat je podala tovarišica Savij Marija-Tatjana. Analizirala je delo organizacije, njene uspehe in pomanjklivosti. Zene še niso v zadostni meri vključene v delo na gospodarskem področju ter še premalo posegajo v probleme na vasi. Paš pa je pri delovnih akcijah so delovalo 4772 žena, ki so napravile 82.226 delovnih ur. Pri tem so se posebno odlikovale vasi na Bovškem. Na splošno so žene dobro razumele kontrahzo krompirja, zaradi česar je bil viden uspeh, saj smo za 100 % presegli plan. Odbor AFZ mesta Tolmina je zbral za Decij do »Simona Kosa« 14.000 din. Organizacija AFZ celotnega okraja pa je zbrala 64.478 kg raznega blaga in 3000 din. Tudi pri volitvah so se žene dobro izkazale. Organizirale so prikrevalni tečaj, katerega se udeležuje 16 žena. Na tečaju imajo tudi kuharski, pletilni in predilni tečaj v Bov-

AFZ tolminskega okraja

Dr. Drežnik in na Ponikvah. Po živahni razpravi je bil sprejet sklep, da bodo žene tolminskega okraja v prihodnjem letu pri raznih delih napravile 41.600 delovnih ur v vrednosti 499.200 din. Ker se dobro zavedajo važnosti gradnje in pomanjkanja delovne sile, so sklenile, da bodo mobilizirale 1000 delavcev in delavk na razna gradilišča in v tovarne ter jih nadomestile tako, da ne bo trpelo delo doma. S pripravljanjem živinorejcev bodo dosegle, da se dvigne oddaja mleka za industrijske centre. Sodelovalne bodo pri združništvu, ki je porok za napredek naše vasi. V letu 1948 bodo dvignile svoj avin za 15 % in posejale 50 % več zelenjave. Ker se bo tolminski okraj posebno razvijal kot turistični kraj, bodo poskrbele za stanovanje za letovistjare. Vključile se bodo v šestmesečno kulturno prosvetno tekmovanje ter nabavile 500 novih knjig za knjižnice na vasi. V zimskem času bodo organizirale redne tedenske bralne krožke ter priredile 10 raznih strokovnih tečajev, in sicer prikrevalni, gospodinski, pletilski in tečaj za predenje. Pomagale bodo pri ustanavljanju materinskih in dečjih posvetovalnic v Podbrdu, Planoti, Gornji Tribuši, Kobard-Bovcu in Breginju. Postavile bodo še 26 obiskovalk, ki bodo oskrbele za ogroženo dečo. Anica Copi

Prva kulturna prireditev po osvoboditvi v Kanalu

Prosvetno društvo »Sočas« v Kanalu je takoj po odhodu anglo-ameriške vojske začelo z obnavljanjem odra v dvorani, ki je bila do takrat rekvirirana.

V soboto je klub Narodne milice vprizoril Finžgarjevo dramo »Razvaline življenja«. V ženskih vlogah so sodelovale članice dramskega odseka, režijo in uvodni nagovor pa sta imeli učiteljici osnovne šole. Igra je bila podana kaj dobro. Posebno sta se izkazale igralka vloga Urha in Len-

čke Udeležba je bila v soboto zvečer in v nedeljo zelo številna. Med odmorom in med prosto zabavo, ki je sledila prireditvi, je igrala prav lepo godba Narodne milice iz Solkana. To je bila v Kanalu prva prireditev po priključitvi.

V nedeljo 28. decembra so ponovili igro v tovarni cementa v Anhovem. Tudi tu je ljudstvo z navdušenjem sprejelo prvo prireditev po osvoboditvi in izrazilo željo po čim večjem razmahu ljudske prosvete.

Tudi živali zebe

Vsak rejec mora skrbeti, da živali mora pripraviti že pravočasno, ko pripravljajo na prezimovanje, jese-ni, ko pripravljamo tudi zimsko bivališča zanje.

Če pa kak rejec vendarle ni pravočasno storil vsega potrebnega, tedaj je nujno, da pohiti takrat, ko mraz pritiska.

Preglejmo, če so stekla v oknih čista. Če niso, tedaj moramo okna popraviti. Stekla sedaj ne moremo dobiti, zato bomo namesto šipe vstavili desko ali lepenko, ali pa bomo odprtno zadelali vsaj s krpmi. Ugodno to ni, zlasti če s tem omejimo dostop svetlobe. Vendar je v hudem mrazu najvažnejše, da preprečimo dostop mraza vsaj takrat, ko najbolj pritiska, da živali zavarujemo pred najhujšim mrazom.

Preprij v živalskih bivališčih je za žival vedno kvara. Posebno nevaren pa je v času mraza. Mraz preprij je naravnost strupen. Živali lahko tak preprij ugonobijo. Urediti moramo takoj potrebno, da se vrata dobro zapirajo. Koristno je, če vrata tudi opazimo s slamnatim opažom, da mraz ne more uhajati skozi tanki les ali pa skozi spranje in reže v vratih. V najhujšem

mrazu opazimo s slamo tudi okna. To storimo lahko, da lahko opaž nepokvarjen odstranimo, čim mine najhujši mraz, in omogočimo zopet dostop svetlobe v hlevčke. Pri tem moramo paziti, da se v živalskih bivališčih vendarle izmenjuje zrak toliko, da ne postanejo zahtojna in da živali dan za dnem ne vdihavajo slabega zraka, zaradi česar slabe in tudi obolevajo.

Mraz tekoče prenašajo vse živali. Nekatere pa ga prenašajo izrazito slabo. Koze so na primer za mraz zelo občutljive. Kuni so za mraz domala neobčutljivi. Prehodu mrazu pa jih vseeno ne izpostavljam, vsaj dolgo ne. Znamo je, da pitanje prašica slabo uspeva, če ni prašič v toplem in suhem stivalju.

Zelo slabo se v mrazu obnašajo ko-koši ne neso. Če so kokoši drugače dokaj kvari, če o kokoši drugače dobro operjemo, jim mraz ni posebno nevaren. Le nesnost prestane. Opašen pa je mraz za kokoši, ki imajo veliko rožo. Predvsem so občutljivi za mraz petelinji, ki imajo vedno večjo rožo nego kokoši. Leghornske petelinjke tako ogromno rožo in podbrade, da je ponoči ne spravi pod peruti in mu takoj namrzne, čim zdrkne toplina ma-

lo globlje pod ničlo. Vsaj take petelinje moramo prav skrbno zavarovati pred mrazom.

Poleg živali moramo pred mrazom zavarovati tudi posodo za krmo in krmo. Kremo mraz kvari ali pa jo celo uniči. Namrzla krma je za živali strupena. Posodo za vodo mraz uniči, ker jo led razganja. Zato je prav, da damo na primer kokošim pozimi pitje samo opoldne in pozno popoldne za kako uro in nato napajalnike shranimo na toplem prostoru. Kdor čez noč pušča napajalnike na mrazu, bo kmalu brez njih.

Čim bolj so živali zdrave in jih zadosti krmimo, tem bolj so odporne proti mrazu. Boljeale ali slabo krmiljene živali so neodporne in jih zebe prej ter bolj nego zdrave, močnejše, odporne živali. Zato varujemo živali pred mrazom in posledicami tudi tako, da skrbimo, da imamo zdrave in dobro hranjene živali.

Sploh moramo v mrazu skrbeti za boljše, izdatnejšo krmo. Takrat dajmo živalim več škrobove hrane (ogljikovih vodov), ki ogrevajo živalsko telo. Koruzo s pridom uporabljamo v ta namen ne samo pri kokoših, temveč tudi pri kuncih, kozah in tudi pri mnogih drugih živalih.

Gospodinjiski nasveti

Bledo govejo juho pobarmamo s koščkom cikorije ali če na temno prepraženo žličico sladkorja. Okusu to ne škoduje. Prerezana čebula ne plesni, če namazemo ostali kos v prerezu z maslačico.

Smrad v jedilni shrambi izgine, če postavimo tja skodelico oglja. Tudi pokvarjeno meso zgubi svoj neprijetni duh, če ga obložimo z ogljem. Britve in rezila za britje bolje režejo, če jih pred uporabo nekajkrat pomočimo v zelo vročo vodo.

Čevlji postanejo nepremotljivi, če jih pustimo nekoliko ur namočene v gosti milnici, potem pa jih previdno osušimo. Masna milnica zapre v usnju pore, da ne more vlaga ali vod izteči.

Podplati trajajo delj časa, če jih večkrat natremo s glicerinom. Isto velja tudi za usnje, ki ga potem ni treba mazati s pasto.

Zmečkano obleko obesimo v vlažno klet. Obleka se izravna in izgubi sledove zmečkanoosti.

Da perilo ne zmrzne, dodamo zadnji vodi pri izpiranju pest soli. Lepo belo perilo dobimo, če dodamo vodo, v kateri kuhamo perilo, v laneni vrečki jajčnih lupin.

Ročne torbice (usnjene) najprej umijemo z mlekom, potem pa jih namazemo s pasto za čevlje in dobro zgrgnemo.

Kamelice

Človeštvo ne pozna starejše in bolj razširjene zdravilne rastline, kakor so kamelice. Več kakor pred dva tisoč leti so uporabljali stari Rimljani dišeče cvetje v zdravilne svrhe in je bila že tedaj kamelica tako v čistih, kakor je skoraj pri vseh narodih še danes. Tudi zdravniki priznavajo še danes kamelico odlično vrednost do mageda zdravila.

Kamelica, vsakemu otroku poznana rastlina, raste po vsej Srednji Evropi, od Sredozemskega morja do Finske in srednje Švedske. Na vzhodu je razširjena po Mali Aziji, Perziji in Afganistanu ter do Kavkaza. V Severno Ameriko in Avstralijo so jo zanesle ladje med raznimi žili.

Uporaba kamelice v zdravilne svrhe je ostala skoraj tista, kakor je bila pred 2000 leti. Čaj iz kamelice povzroča potenje, odpravlja vetrove, lajša krče in pomirja živce.

Z odcedkom izpiramo oči, ušesa, nos in usta. Pri otrocih utešimo z njimi bolečine in krče v želodcu in črevesjih. Je tudi razkuževalno sredstvo.

Nekaj brkinskih

V Padežu so imeli središčne vsi skontabrantarje tobaka. Neredko so poživili na nepodkovanih konjih, ki so čakali, da jih spravijo čez mejo, v partizanskih časih pa so bile tu bolnišnice, okrevališča za ranjene borce in dobra skrivališča za vsakogar.

Financirali so se teh jarkov strašansko bali, pa tudi črnosrajnikom je trda predla, če so si kdaj upali vanje vstopiti svoje nosove.

Nad Padežem se dvigajo Rtičve. Z vsemi štirimi si morajo pomagati, če hočejo gori. Domačini te radi posvarijo s naslednjimi besedami: »Hodi više, hodi nižje, Bog te varuj na Rtičve«.

Ko so bila huda leta in je bilo trdo življenje, je bil prenek Brkin pomagati s tihotapljenjem tobaka ali slivovke. Kuhali so po jarkih, po borših. Kdor ni bil v teh krajih doma, pa je le težko prišel blizu. Straža je budno pazila, da se niso »bližali ovaduh in zelenici« (financirali).

Kuhali pa so tako, da niso mogli videti dima. Te izkušnje so bile zelo koristne med narodno osvobodilno borbo. Takrat so kontrabantarji pustili kotle in žigane ter zgrabili za orožje. Dobro so se izkazali.

Zdaj pa že dolgo ne skontabrantajoc več. Pa jim tudi ni treba. Pošteno delajo in dobro zaslužijo.

Kratke vesti iz vse države

Razvoj ovčarstva na Hrvatskem. Ovčarstvo je med vojno na Hrvatskem tako trpelo, da je zdaj približno polovico manj ovac, kakor pred vojno. Zato so tudi izdeli uredbi o omejitvi klanja ovac in priskrbeli so si 30.000 plezenskih ovac iz Makedonije. Za izboljšanje ovčarstva bodo ustanovili največjo selekcijsko postajo v LR Hrvatski pri Gospiću. V ta namen je odobren kredit 18.000.000 dinarjev. Za letošnja dela je namenjenih 6.000.000 din. Na tej postaji bodo lahko redili okrog 10.000 ovac.

Velik prispevek makedonskega ljudstva za obnovo. Makedonsko ljudstvo je letos prispevalo nad 7.000.000 prostovoljnih delovnih ur pri raznih delih. Gradili so opekarne, razna javna poslopja in zaposleni so bili pri pogozdovanju in melioracijskih delih. Zdalj člani Ljudske fronte v Skoplju sodelujejo prostovoljno pri graditvi stanovanjskih hiš s 500 stanovanji. Kmetijsko-strojne postaje v Srbiji so opravile svojo letošnji naloge. Zorali so s traktorji nad 582.000 ha zemlje. Čeprav se je zmogljivost strojev letos povečala le za okrog 5 %, so postaje opravile za okrog 38 % več kmetijskih del kakor lani.

Graditev novega delavškega naselja v Zagrebu. Za mestno gradbeno podjetje, ki zapostuje številne gradbene delavce in nameščence, so začeli graditi delavsko naselje. Tu bo nastajal enonadstropne stanovanjske hiše, ki bodo imele po 20 sob.

Obsežna melioracijska dela v LR Bosni in Hercegovini. Prva dela so se začela že leta 1945. Tedaj je znašala vrednost melioracijskih del na Posavju 10.000.000 din. Lani so izpopolnili savski nasip v dolžini 70 km. Lani so tudi osušili 12.201 ha močvirij. Letos so se lotili melioracijskih del, ki so določena po petletnem planu. V ta

namen so določene investicije v znesku 1.379.000.000 din. Med letošnjih dela spadajo graditve rečnih nasipov, namakalnih in očiščevalnih prekopov in druga hidrotehnična dela. V Hercegovini so regulirali reke, osuševali so Dabračko polje, na Stolačkem polju pa na urejevali namakalno omrežje prekopov. Z osuševanjem Mostarskega blata so pridobili 1800 ha zemlje.

V Zagrebu gradijo elektrotehnično šolo. Šola bo imela več poslopij, ki bodo zavezavala 32.000 m² zazidane ploskve. Poslopje bo uporabno ob začetku prihodnjega šolskega leta.

V Beogradu bodo gradili tudi poznimi. Naša gradbena podjetja so opustila stare načine zidanja; včasih so bila gradbena dela omejena skoro edino na gradbeno sezono, tako da so pozimi povsem zastala. Zaradi tega so bili gradbeni delavci kot sezonski nezaposleni po več mesecev na leto. Zdalj je dovolj gradbenih del, ki jih je mogoče nadaljevati tudi pozimi. Zato se je 15.000 gradbenih delavcev v Beogradu zavezalo, da bodo ostali na delu do novega leta. Delali pa bodo lahko tudi nadalje, če bodo hoteli. Ko bo pritisnil hujši mraz, bodo delali v zaprtih prostorih. Z nadaljevanjem gradbenih del pozimi bodo pospešili izpolnitev petletnega plana. Pozimi se bo usposobilo tudi več gradbenih delavcev za kvalificirane delavce.

Prihodnje leto bodo gradili številne delavske stanovanjske hiše v Hrvatskem Zagorju. Proizvodnja premoga v premogovnikih Hrvats

OKRAJNI MAGAZIN - GORICA

Glavno skladišče: ŠEMPETER PRI GORICI

Poslovalnice:

ŠEMPETER — jestvine
ŠEMPETER — tkanine
ŠEMPETER — obutev
ŠEMPETER — suha roba in železnina
VIPAVA — tkanina
AJDOVŠČINA-ŠTURJE — tkanina
KANAL — tkanine

AJDOVŠČINA — železnina
ČEPOVAN — tkanina
SOLKAN — jestvine
SOLKAN — tkanina
SOLKAN — nafta
DESKLE — jestvine

OKRAJNI MEDZADRUŽNI ODBOR

s podružnicami:

ČEPOVAN
LOKVE
LOKOVEC
BANJSICE
GRGAR
TRNOVO
ŠEMPAS
PLANINA
USTJE

DOBRAVLJE
CESTA
KOVK
AJDOVŠČINA
COL
PREDMEJA
GABRIJE
ŠT. VID pri Vipavi

SLAP
VOLČJA DRAGA
RENČE
MIREN
VOJŠČICA
RIHEMBERG
SOLKAN
BODREŽ
KAMBREŠKO

OKRAJNO GRADBENO PODJETJE

»ZIDGRAD - GORICA«

TELEFON ŠTEV. 6

s sedežem v ŠEMPETRU

VSE ZAPETLETKO!

Trgovsko podjetje »PRERAD«

TELEFON ŠTEV. 4

NOVA GORICA

S SEDEŽEM V ŠEMPETRU

»NAŠA KNJIGA«

AJDOVŠČINA — ŠEMPETER

Velika izbira knjig, šolskih in pisarniških potrebščin

Destilacija in predelava sadja

izdelava likerjev

AJDOVŠČINA

Okrajno podjetje »Vino-Pivo«

SOLKAN

Nakup in prodaja vina in piva

Okrajna livarna in mehanično

podjetje

SOLKAN

OKRAJNE OPEKARNE

(izdelava opasnih izdelkov)

BILJE
RENČE
BUKOVICA
VRTOJBA

Okrajno podjetje »MESO-MLEKO«

Odkup mesa, mleka in mlečnih izdelkov ter prodaja istih

SOLKAN

NAPROZA AJDOVŠČINA

s poslovalnicami:

ČRNIČE
SELO
DOBRAVLJE
ŠMARJE
PODKRAJ
COL

NAPROZA VIPAVA

s poslovalnicami:

VIPAVA
VRHPOLJE
ŠT. VID
PODRAGA
SLAP
GOČINJA BRANICA

NAPROZA OZELJAN-ŠEMPAS

s poslovalnicami:

OTAVA
ŠEMPAS
OZELJAN

NAPROZA ŠEMPETER

s poslovalnico ŠEMPETER

Gostilna

HMELJAK MARIJA

GORICA-ŠEMPETER

Mesnica

SITAR ANGEL

GORICA-ŠEMPETER

FOTO PODJETJE

(silkarstvo)

AJDOVŠČINA

Okrajna apnenica

MIREN

Karoserijsko podjetje

MIREN

Fotograf

Bavdaž Vladimir

KANAL OB SOCI

Mehanična delavnica

SEGALA ANTON

KANAL OB SOCI

KRALJ STANKO

urar

KANAL OB SOCI

Okrajno usnjarsko

podjetje

MIREN

„INDLAS“

žaga in mizararska delavnica
(izdelava pohštva)

ČEPOVAN

„MEKOVA“

mehanično-kovaška delavnica

ČEPOVAN

Škafarsko podjetje

LOKVE

MESTNI KINO

AJDOVŠČINA

MESTNA MESNICA

(preskrba mesa)

AJDOVŠČINA

Čipkarska zadruga

ČEPOVAN

NAPROZA DOBROVO

s poslovalnico DOBROVO

NAPROZA

DORNBERG

s poslovalnico DORNBERG

Čevljarska zadruga

MIREN

Čevljarska zadruga

AJDOVŠČINA

Mizararska zadruga

Št. Vid pri Vipavi

Mizararska zadruga

MIREN

Krojaška zadruga

AJDOVŠČINA

Krojaška zadruga

ŠEMPAS

Kovaška zadruga

LOKOVEC

MESTNA KAVARNA

AJDOVŠČINA

NAPROZA KOJSKO

POSLOVALNICA KOJSKO

KREDITNA

ZADRUGA SELO

s poslovalnicami:

SELO — ŠT. VID — VIPAVA

NAPROZA

LEVPA - AVČE

s poslovalnicami:

LEVPA — AVČE — KAL

NAD KANALOM

NAPROZA

RIHEMBERG

s poslovalnicami:

RIHEMBERG — PRESEKJE

Vinarsko-sadjarska zadruga Vipava

s poslovalnicami:

DOBRAVLJE
SELO
ŠEMPAS
ŠT. VID

NAPROZA OPATJESELO

s poslovalnicami:

KOSTANJEVICA
OPATJESELO
VOJŠČICA
TEMNICA

NAPROZA BILJE

s poslovalnicami:

BILJE
MIREN

NAPROZA ČEPOVAN

s poslovalnicami:

LOKVE
TRNOVO
ČEPOVAN

BANJSICE
GORNJI LOKOVEC
SREDNJI LOKOVEC

NAPROZA GRGAR

s poslovalnicami:

GRGAR
RAVNE
RAVNICA

Medzadružni odbor

okrajnih zadrug

GORICA

»OKAP«

OKRAJNO AVTOBODJETJE

NOVA GORICA

TELEFON ŠTEV. 7

Okrajna zadružna poslovna zveza

NAPROZ

želi vsem svojim zadržnikom obilo gospodarskih uspehov
v novem letu 1948!

GORICA — sedež v ŠEMPETRU

NAPROZA KANAL

s poslovalnicami:

KANAL
ROČINJ
LIG
KAMBREŠKO
PLAVE

NAPROZA VRTOJBA

s poslovalnico VRTOJBA

NAPROZA SOLKAN

s poslovalnicami:

KROMBERG
SOLKAN

NAPROZA VOLČJA DRAGA

s poslovalnicami:

PRVAČINA
BUKOVICA

RENČE
VOGRSKO